47ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 624 Կ. ՊՈԼԻՍ 17/30 ՄԱՅԻՍ 1903 ՇԱԲԱԹ 1321 ՐԷՊԻԻԼ ԷՎԷԼԷ 3 — 17 ՄԱՅԻՍ 1319

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅԻԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պալը Ալի Ճատտէսի, 38

Խմբագրութեան ու ղրկուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր։

Մանզումէի Էֆքիար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱԴԱԻՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یوی وسیاسی غزتهدر
صاحب امتیازی : اوهانس قریه
اداره خانه‌سی : باب عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԱՌԱՔԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղ.	50 ղ.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	13 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ։
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — "ՄԱՆԶՈՒՄԷ,, ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՄՕՏԷՆ ԴԻՏՈՒԱԾ

Ժողովուրդը ուսումնասիրելու և անոր հոգին մօտէն ճանչնալու անհրաժեշտութիւնը պարտք մըն է ո և է գրողի կամ հրապարակագրի համար, քանի որ առանց ատոր անիկայ պիտի մոլորէր դատումներու ցանցին կամ վիհերու տարտամութեան մէջ, ինչպէս կ'ըլլան շատ անգամներ։

Ամբոխը իր խելութեան մէջ միահամուռ, համաձայն և լուի զգացումներունի, որոնք կ'արտափայլին բարիքի ու և է փոքր աւիթի մէջ մնալուանդ, և սիկայ յանախ անա՛նկ անուշութիւններով և յուզիչութիւններով, որուն դէմ չեն կրնար հիացումդ զսպել։

Ամանաւոր եղած է ժողովրդային աղքատասիրական հանգանակութեան մը. հո՛ն այնքան վեհութիւններ, ա՛յնքան քաղցրութիւններ կան որ ակամայ ծափերդ իրար կը փակչին։

Դիմումին ոգին՝ ժողովուրդին, ամբոխի՛ն հետ կապ ունի. անոր հետ ծրդուած, ձուլուած և համախառնուած է կարծես, և աղքատասիրութիւնը, կարօտին օգնելու դրդումը տիպար բարձրութիւններու կը հասնի ժողովուրդի սա պարզմիտ, բարի զաւակներուն ներքը։

Գութի զգացումը ժողովուրդին քով, պատատուկի ծաղիկին կը նմանի. արեւին ցոլքերէն առաջ, աշմուշին տամիութիւններուն և արշալոյսին գաղջ թեւերուն տակ կը բացուի ան իր կարմրալանջին բոլոր ջղայնութիւնովը, սիրաարբ չրթունքներու պէս պիրկ իր շրթնակը և վայրկեանէ վայրկեան հեշտանքին լուռ ըմբոշխնումին սպասող։ Բայց արևը երբ իր ձիգ ճառագներով կ'աղտոտէ ցօղի արցունքով թրմուած այդ բաժակը, կը թուլցնէ, կը փոթորիկի, ու զառամած աղջիկան մը տխրութիւնով, շրթունքները կ'սմքոփէ, կեանքէն սրդոլած, վայելչներէն վատրուած։

Ես նոյն համեմատութիւնը տեսած եմ արեւին և այդ ծաղիկին պէս, դաստրութեան զարգացումին և ժողովուրդին գութի զգացումներուն մէջև։

Դատողութիւնը, մտքի զարգացումը չատ անգամ վատ և ասղնտող ճառագայթներն են արեւին, որոնք կը զառամեցնեն, կը չլատեն ինչ որ կայ տգէտ ամբոխին սիրտին մէջ, իբր հաւատքի, իբր աղքատասիրութեան, իբր իր նմանը սիրելուն և անոր ձեռնտու ըլլալուն ընազդներուն նկատմամբ։

Ասիկայ տխուր, բայց անխուսափելի ճշմարտութիւն մըն է, որմէ կարելի չէ խուսափիլ, քանի որ քաղաքակրթութիւնը իր լայն առաջխաղացումին մէջ և կեանքի պայքարը իր մահացուցիչ անձուկներով, կուգայ նաև նպաստել ատոր. ու այսպէս, ժողովուրդները կը դիմեն իրենց զարգացումին հետ դէպ ի տեսակ մը զգայազրկութեան, հոգ չէ թէ զարգացումը իր հետ բերէ նաև դիտակից, անձնասասան մտքեր մը նոյն զգացումներուն։ Ճիվ կ'ըսէ թէ ամէն պարագայի մէջ գիտակցութիւնը աւելի նախասպահ է անգիտակցութենէն։

* * *

Ժողովրդային տաք-սրտութեան մէկ չատ ազնուր երեւոյթին ներկայ էի Եր. օրը, երբ գացի նստեցայ այն սեղանին առջև, ուր Հիւանդանոցին օգտին համար նուիրուած Մանզումէները կը ծախուէին։

Հիանալի էր տարանցութիւնը։ Պատկերը որուն մօտն էի, կարդ մը նոր համոզումներ, ճանաչողութիւններ դրաւ մէջս, այն զգացումներուն մասին, զորս կը տածէ մեր հասարակութիւնը հանդէպ Հիւանդանոցին և կամ ուրիշ ո և է այդօրինակ բարեսիրական ձեռնարկի։

Ամէն անցնող, ծեր, կին, աղայ, համեստ կամ պերճաչուք, անուշ համակրութիւնով մը կը մօտենար թերթ առնելու և անոր արժէքին կրկնապատիկը, քառապատիկը ձգելու համար չատ հեղ և նոյն իսկ քսանապատիկն ու... ութսունապատիկը։

—Մանզումէ՛...,Հիւանդանոցին ի նպա՛տ Մանզումէ...։

Ու ամէնքը կը դառնային դրամին պատրաստ՝ լրագիրը գնելու։

Կեղացի պարզուկ կիներ, իրենց գունաւոր թաշկինակին ծայրը փաթթած հարիւր փարա-երեք ղրուշին մէկ տանտոցը կուտային, թերթերուն մէջէն մաքուր մը դատելով ու խնամով ծալելով որ,

—Իրկոնը, կարպիսը կարդայ տէ, ինք մարկ ընէ...։

Մերթ հա՛ անցնէին, որոնք պահ մը իրենց գաւազանին յեցած, մէկ ձեռքովնին դրամ կը խուզարկէին տասնոյի գրպանները խորունկը։ Դեռատի կիներ, բոյրերու հոսանքով մը կը բանային իրենց դրամապանակները. փոքրիկներ, տիւնին պահած քանի մը տասնոցկն մէկը հոն կը նետէին վառանքով։ Գիւղացի բեռնակիրներ, իրենց ծոցերէն քաշելով շմրտած, նիւհար քսակները բան մը կը ձգէին իրենց վիճակին բաղդատումով առա՛ւօրէն և այսպէս շարունակաբար։

Զեմ մոռնար, կին մը եկաւ սեւ զունատ հագուստով դառամ մը, որ սեղանին մէկ կողմը կայնած, ձեռքը դիէշին տակ, գլխանը կը փնտուէր։ Վերջապէս գտաւ տասնոցը։ Ըստ սովորութեան թերթը երկարեցին, մերժեց ըսելով,

—Մէկ աղուրէն տա՛ւ...։

Ուրիշ մը տուինք։ Բայց միամիտ կինը լրագիրներու դէմին վրայ խուզարկու նայուածք մը կը պտտցնէր դեռ. ասոր վրայ, ՀՀԻՀ մը խնդալու համար ըսի,

—Կեցի՛ր մայրիկս, տակէն հանեմ որ տաք ըլլայ...։

—Այս Սեփոնիկ, ըսաւ, մենք ինչ ընելու ենք սա կնկան, նորէն հինգ հարիւր ոսկի ալ ղրկեր է մեզի։

—Ի՞նչ կ'ըսես գոչեց միանձին նստակը ամուսնոյն ձեռքէն խլելով։

Եւ երկուքը մէկէն գլուխ գլխի ծռեցան թուղթին վրայ և սկսան կրկին կրկին կարդալ հինգ հարիւր ոսկիին տեղն ու գտնձելու պարագաները։

Ամանկալը մեծ էր. արդարև Մելինէի առաջին նամակին չափ չէր կրնար խոր ըլլալ այս նոր հարստութեան տարաւորութիւնը, բայց վերջապէս հինգ հարիւր ոսկին անսպառ գանձ մըն էր որ կրնար բազմապատկուիլ, ամսական տասնրհինգ ոսկիի սովորական եկամուտին ուժովը։

Երկու ամուսիններն ալ լուռ մնացին վայրկեանի մը չափ և Սեփոն պտոյտ հրճուանքը չկրնալով զսպել անմիջապէս պէպէ-քներուն քով վազեց ու Սիբարիին օրրանէն դուրս հանելով սկսաւ անոր ոտուքները համբուրել ու արտասուել, գինովի նման։ Եարը ամուսնոյն քով գալով.

—Փառա՛նձ, գոչեց, եթէ սա աղջկան դէմ պզտիկ անհոգութիւն մը ընենք, գիտցած եղիր որ Աստուած աչուընիս կը կուրցնէ։ Սիրարիին ուրիշ մարդ չկայ տանը մէջ, ամէնքնիս ալ անոր խրդմէթը պիտի ընենք։

—Դո՛ւն պիտի ըսես որ գիտնամ, պատասխանեց վարժուհին, գիշերները մինչև լուս քունս քնացած ունիմ, խելքս մտքս վրան է, որ պաղ չառնէ, չի լայ, անհանդիստ չըլլայ. փառք Տիրոջս ինքն ալ առողջ է։

—Ալ աւելի աղէկ նայիլու ենք, գիշերները ես ալ արթուն մնամ. ի՛նչ ընենք ընենք, սա աղջիկը մօրը սրտին պէս մեծցնենք։

—Աստուծոյ աչքը վրան ըլլայ Սեփոնիկ, ըսաւ Փառանձ պատասխանելով, տղաքներդ ալ հասկցած են որ անոր երեսէն է կերածնին խմածնին, հոգի կուտան վրան։

Վարժուհին շարունակեց նամակին ընթերցումը և Սիբարիին մօր սրտաճմլիկ վերջաբանը փղձկեցուց երկուքն ալ, որոնք ծունկ չոքեցան ու կրկին ուխտեցին Աստուծոյ առջև որ կարելի եղածը չխնայեն Սիբարիին երջանկութեան համար։

—Սա ի՞նչ կնիկ է որ, ըսաւ Սեփոն մեր տան մէջ անցած - դարձածներուն ամէնքը գիտէ, տես քուկին անունդ, իմինս, Եւգինէին անդամ սորվեր է։

—Իրաւ որ զարմանալու բան է, յարեց տանտիրուհին, աչքը նամակին վրայ յառելով, ինքը Բարիզ է, հոս տեղի բաներուն ամէնքն ալ գիտէ։

—Խելքը նայէ որ քուկին ի՞նչ ուտելդ խմելդ անդամ կը մոռնայ, աղէկ լաւ հագուեցէք, կը գրէ, տանտերիդ չտկեցէք, ա՛խ, սա կնիկը պիտոր խենթեցնէ ինծի, Փառանձ։

—Մէկ գիտի ի՞նչ ազնուականի զաւակ է, ադէտի հարստութեան տէր ըլլալու համար, անանկ ալ մաքուր սիրտ ու մեծ խելք ունենալու է։

—Խրդանէթ, օր մը ելիր մեղի եկուր, ո՛վ պիտի լսէ, աղջիկդ սիրէ, պագ, մենք ալ էրիկ կնիկ ոտքդ լուանք ջուրը խմենք։

—Կրնայ գալ, չի տեսնա՞ս աղջիկս թշնամիներ ունի, կը գրէ կոր, ո՛վ գիտէ խեղճ կնիկը ի՞նչ ցաւերու մէջ է։

—Աստուած վկայ, թէ որ ուր ըլլալը գիտնամ՝ չիտակ քովը կ'երթամ, կ'առնեմ տունս կը բերեմ, տարթերով դէմը բարև բռնած խրդմէթը կ'ընեմ։

Երախտագիտական զգացումը չատ մը բաներ խօսեցնել տուաւ միանձին ու ամուսնոյն, որոնք իրարու յաջորդող այս անակնկալ բարիքներէն դգաստուած, զիրար գերազանցելու ճիգեր կ'ընէին անձնուիրական ցոյցեր արտայայտելու մասին։

Ան գիշեր երկուքն ալ չկրցան քնանալ, ոչ իսկ ճաշեցին, չարունակ կը խօսակցէին, չկրնալով յաղթել իրենց սրտի հրճուանքին։

—Ալ ասչափ ըլլալէն ետք, չնորքով ֆիսթան մը պիտի կարել տամ, ըսաւ վարժուհին, աղէկ մանթօ կ'ուզեմ, ուշ սա չափիսա ալ պարիզ ելլայ. հիչ սրտովս չեմաւ. վարէն եւկածներէն հատ մը պիտի առնեմ։

—Տանա ի՞նչ պիտի ընես, հարցուց միանձին, սանկ աղորիկի առապա մըն ալ առնենք նէ չըլլա՞ր։

—Վրա՞ս կը ինդաս կոր, ի՞նչ հապա, ասանկ քուրջերո՞վ պիտի մնայի, ա՛լ հերիք է ասչափ տարի քաշանիս, հիմա ալ Աստուած օր կը ցուցնէ կոր նէ քիչ մը վայելենք։

—Ան քուկ ըսածիդ պէս վերէն երթանք նէ, ամսական տասնրհինգ ոսկին երթալէն զատ, տասնրհինգ ոսկի ալ պարտական կը մնանք։

—Ինչո՞ւդ պէտք, դուն ինծի տասնրհինգ ոսկի տա՛ւր, ես ինծի ալ տղաքներն ալ ծաղիկի պէս կը շահեմ։

—Հեղ մը վաղը սա հինգ հարիւր ոսկին առնենք ան, խարէներուն վրայ կը մտմտանք, ըսաւ Սեփոն։

Ալ ընկալագիր գրելու եղանակին վարժուած էին. հետեւեալ առտուն Մելինէի կինքը իր թագատոցէն հանելին և սպիտակ թուղթի մը սակ կնքեցին անով, զոր առնելով Դալաթիա ի՛նչ. Սեփոն։ Հոն Հրեայ մը ճանչցած էր, որ գրած էր նախորդ երկու ընկալագիրները, հինգ դահեկան վարձք տանելով իւրաքանչիւրին համար. այս անգամ երբ հինգ հարիւր ոսկիին ձայնը լսեց։

—Զէ՛, ըսաւ, հինգ հարիւր որկիի ընկալագիրը հինգ ղրուշով չի գրուիր։

Սեփոն, որ կ'զգուշանար ձայնը գուրս հանելէ և ծայր աստիճան դաղտնապահ ըլլալ կ'ուզէր, առանց ձայն հանելու մէկիտ մը սահեցուց մարդուն ձեռքը, և ընկալագիրը գրպանելով՝ ուղղակի դրամատունէն ներս մտաւ։

Երկու անդամուան երթեւեկը, բաւական վարժութիւն տուած էր իրեն Պանքայի գործողութիւններուն նկատմամբ, այնպէս որ, այս անգամ առանց չփոթելու՝ ուղղակի վճարելի թուղթերը ընդունող պաշտօնեային ներկայացաւ և ձեռքի թուղթը անոր կարկաւեց, կարծելով թէ արդէն իսկ ճանչցուած ըլլալը պիտի բաւէ՝ որպէս զի պաշտօնեան պարզ արձանագրութեամբ մը դրամը յանձնէր իրեն։

Հինգ հարիւր ոսկիի գումարին մեծութիւնը սակայն հակառակ արդիւնք տուաւ, և պաշտօնեան պէտք զգաց կրկին դեր-սնօրէնին կարծիքը առնելու։

Այս վերջինը որ արդէն Լոնտոնի անդր. դրամատունէն 500 ոսկին վճարելու համար նոր հրաման առանալէն ի վեր մեծ անձկութեան մատնուած էր, հրամայեց որ անմիջապէս իրեն ներկայացնեն դրամը գանձելու համար եկող անձը։

(Շարունակելի)

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ՔԱՍԻՄ 136

ԿՆՋՈՍ ՀԱՆԳՈՅՑ Մը

ԶԷՊ
ՏԵՂԱԿԱՆ-ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Ժ.Բ.

Նամակին առաջին տողէն իսկ յուզմը պատեց երկու ամուսիններն ալ. Միպիի մը երախտագիտական զգացումները մանաւանդ խոր ազդեցին երկուքին ալ վրայ, և վարժուհին ընթերցումը ընհատեցուց։

—Խեղճ կին, ըսաւ, դո՛ւն մեզի երախտապարտ ես թէ մենք քեզի որ անօթի ծարաւ մեռնելէ ազատեցիր մեզ ու սա օրուան հասցուցիր։

—Սա արեւն տէրը՝ կնիկ չէ, հրեշտակ մըն է, ըսաւ Սեփոն։

Վարժուհին շարունակելով իր ընթերցումը երբ ան կէտին եկաւ որ հինգ հարիւր ոսկի նոր նպաստ մը կ'աւետէր իրենց, յուզումին սաստկութենէն դեւիդեղին կարկացաւ, ու խեղդուկ ձայնով,

—Դո՛ւն պիտի ըսես որ գիտնամ, պատասխանեց վարժուհին, գիշերները մինչև լուս քունս քնացած ունիմ, խելքս մտքս վրան է, որ պաղ չառնէ, չի լայ, անհանդիստ չըլլայ. փառք Տիրոջս ինքն ալ առողջ է։

—Ալ աւելի աղէկ նայիլու ենք, գիշերները ես ալ արթուն մնամ. ի՛նչ ընենք ընենք, սա աղջիկը մօրը սրտին պէս մեծցնենք։

—Աստուծոյ աչքը վրան ըլլայ Սեփոնիկ, ըսաւ Փառանձ պատասխանելով, տղաքներդ ալ հասկցած են որ անոր երեսէն է կերածնին խմածնին, հոգի կուտան վրան։

Վարժուհին շարունակեց նամակին ընթերցումը և Սիբարիին մօր սրտաճմլիկ վերջաբանը փղձկեցուց երկուքն ալ, որոնք ծունկ չոքեցան ու կրկին ուխտեցին Աստուծոյ առջև որ կարելի եղածը չխնայեն Սիբարիին երջանկութեան համար։

—Սա ի՞նչ կնիկ է որ, ըսաւ Սեփոն մեր տան մէջ անցած - դարձածներուն ամէնքը գիտէ, տես քուկին անունդ, իմինս, Եւգինէինն անդամ սորվեր է։

—Իրաւ որ զարմանալու բան է, յարեց տանտիրուհին, աչքը նամակին վրայ յառելով, ինքը Բարիզ է, հոս տեղի բաներուն ամէնքն ալ գիտէ։

—Խելքը նայէ որ քուկին ի՞նչ ուտելդ խմելդ անդամ կը մոռնայ, աղէկ լաւ հագուեցէք, կը գրէ, տանտերիդ չտկեցէք, ա՛խ, սա կնիկը պիտոր խենթեցնէ ինծի, Փառանձ։

—Մէկ գիտի ի՞նչ ազնուականի զաւակ է, ադէտի հարստութեան տէր ըլլալու համար, անանկ ալ մաքուր սիրտ ու մեծ խելք ունենալու է։

—Խրդանէթ, օր մը ելիր մեղի եկուր, ո՛վ պիտի լսէ, աղջիկդ սիրէ, պագ, մենք ալ էրիկ կնիկ ոտքդ լուանք ջուրը խմենք։

—Կրնայ գալ, չի տեսնա՞ս աղջիկս թշնամիներ ունի, կը գրէ կոր, ո՛վ գիտէ խեղճ կնիկը ի՞նչ ցաւերու մէջ է։

—Աստուած վկայ, թէ որ ուր ըլլալը գիտնամ՝ չիտակ քովը կ'երթամ, կ'առնեմ տունս կը բերեմ, տարթերով դէմը բարև բռնած խրդմէթը կ'ընեմ։

Երախտագիտական զգացումը չատ մը բաներ խօսեցնել տուաւ միանձին ու ամուսնոյն, որոնք իրարու յաջորդող այս անակնկալ բարիքներէն դգաստուած, զիրար գերազանցելու ճիգեր կ'ընէին անձնուիրական ցոյցեր արտայայտելու մասին։

Ան գիշեր երկուքն ալ չկրցան քնանալ, ոչ իսկ ճաշեցին, չարունակ կը խօսակցէին, չկրնալով յաղթել իրենց սրտի հրճուանքին։

—Ալ ասչափ ըլլալէն ետք, չնորքով ֆիսթան մը պիտի կարել տամ, ըսաւ վարժուհին, աղէկ մանթօ կ'ուզեմ, ուշ սա չափիսա ալ պարիզ ելլայ. հիչ սրտովս չեմաւ. վարէն եւկածներէն հատ մը պիտի առնեմ։

—Տանա ի՞նչ պիտի ընես, հարցուց միանձին, սանկ աղորիկի առապա մըն ալ առնենք նէ չըլլա՞ր։

—Վրա՞ս կը ինդաս կոր, ի՞նչ հապա, ասանկ քուրջերո՞վ պիտի մնայի, ա՛լ հերիք է ասչափ տարի քաշանիս, հիմա ալ Աստուած օր կը ցուցնէ կոր նէ քիչ մը վայելենք։

—Ան քուկ ըսածիդ պէս վերէն երթանք նէ, ամսական տասնրհինգ ոսկին երթալէն զատ, տասնրհինգ ոսկի ալ պարտական կը մնանք։

—Ինչո՞ւդ պէտք, դուն ինծի տասնրհինգ ոսկի տա՛ւր, ես ինծի ալ տղաքներն ալ ծաղիկի պէս կը շահեմ։

—Հեղ մը վաղը սա հինգ հարիւր ոսկին առնենք ան, խարէներուն վրայ կը մտմտանք, ըսաւ Սեփոն։

Ալ ընկալագիր գրելու եղանակին վարժուած էին. հետեւեալ առտուն Մելինէի կինքը իր թագատոցէն հանելին և սպիտակ թուղթի մը սակ կնքեցին անով, զոր առնելով Դալաթիա ի՛նչ. Սեփոն։ Հոն Հրեայ մը ճանչցած էր, որ գրած էր նախորդ երկու ընկալագիրները, հինգ դահեկան վարձք տանելով իւրաքանչիւրին համար. այս անգամ երբ հինգ հարիւր ոսկիին ձայնը լսեց։

—Զէ՛, ըսաւ, հինգ հարիւր որկիի ընկալագիրը հինգ ղրուշով չի գրուիր։

Սեփոն, որ կ'զգուշանար ձայնը գուրս հանելէ և ծայր աստիճան դաղտնապահ ըլլալ կ'ուզէր, առանց ձայն հանելու մէկիտ մը սահեցուց մարդուն ձեռքը, և ընկալագիրը գրպանելով՝ ուղղակի դրամատունէն ներս մտաւ։

Երկու անդամուան երթեւեկը, բաւական վարժութիւն տուած էր իրեն Պանքայի գործողութիւններուն նկատմամբ, այնպէս որ, այս անգամ առանց չփոթելու՝ ուղղակի վճարելի թուղթերը ընդունող պաշտօնեային ներկայացաւ և ձեռքի թուղթը անոր կարկաւեց, կարծելով թէ արդէն իսկ ճանչցուած ըլլալը պիտի բաւէ՝ որպէս զի պաշտօնեան պարզ արձանագրութեամբ մը դրամը յանձնէր իրեն։

Հինգ հարիւր ոսկիի գումարին մեծութիւնը սակայն հակառակ արդիւնք տուաւ, և պաշտօնեան պէտք զգաց կրկին դեր-սնօրէնին կարծիքը առնելու։

Այս վերջինը որ արդէն Լոնտոնի անդր. դրամատունէն 500 ոսկին վճարելու համար նոր հրաման առանալէն ի վեր մեծ անձկութեան մատնուած էր, հրամայեց որ անմիջապէս իրեն ներկայացնեն դրամը գանձելու համար եկող անձը։

(Շարունակելի)

—Բայց ինչ Մարգար, համբերութիւնս կը հասցնես ըսաւ կինը հետաքրքրուած ու միևնոյն ատեն ժպտագին։

—Ցաւոը Սահակեան ատենէ մը ի վեր ինչպէս կը տեսնես, շուրջդ կը դիտերի...։

Արմենէ հակցաւ ամէն բան, հակցաւ ամբողջ աղտոտութիւնը իր երկանը հոդին ու զգալով թէ եթէ թող տայ որ երիկը շարունակէ խօսիլ, ինք հարուածին տակ, իր այդ մարդուն ուղեցած այդ զահավէժ հիսաթափումին ներքեւ պիտի մարի, լմննայ, ուժգին թափով մը կտրեց անոր խօսքը,

—Ատոր խօսքը չեմ ուզեր որ անդամ մըն ալ ընես ներկայութեանս, պօռաց բարկութեամբ, ու ինքզինքը աղատելով երկանը բազուկներէն, գնաց բազմոցին անկիւնը ու հեկեկաղին, խորունկ կատաղի լաց մըն էր որ սկսաւ խեղդել անոր բարձերուն վրայ...։

ԼԵՒՈՆ ՇԱՐԵԱՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ԱՒՍՏՐԻԱ.—Աւստրիոյ բամբին մէջ մնացած իտալախօս դաւառներուն մասին հարցապնդում ուղղուցաւ իտալական կառավարութեան, Երեսփ. Ժողովին մէջ։ Արտաքին գործոց խորհրդական Սինեօր Պաչէլլի ըսաւ թէ իտալական կառավարութիւնը միջամտութիւն ըրած չէ և պիտի չմիջամտէ։ Պատասխանը գոհացուցիչ չհամարուելով, երկու երեսփոխաններ յայտարարեցին թէ Աւստրիոյ հետ Իտալիոյ դինակցութիւնը օր ըստ օրէ իր ժողովրդականութիւնը կը կորսնցնէ։ Նոյն երեսփոխանները ըսին նաև թէ Աւստրիա իտալախօս դաւառներուն համար գոհացուցիչ կարգադրութիւն մը ըրած չէ։ Մինչդեռ բրիտանական կառավարութիւնը Իտալիոյ համար շատ մեծ քաղաքավարութիւն ցոյց տուաւ, գոհացուցիչ կերպով կարգադրելով լեզուի խնդիրը Մալթայի մէջ։

*** Իտալիոյ բազմաթիւ կարեւոր կեդրոններու մէջ քաղաքապետներ և երեսփոխաններ գումարուելով յայտարարեցին թէ Իտալիոյ համար օգտակար չի կրնար ըլլալ Աւստրիոյ դինակցութիւնը, մանաւանդ քանի որ իտալախօս աւստրիական դաւառներուն մէջ լեզուի և ցեղի խնդիրները կարգադրուած չեն։

ԲԱՐԻԶ-ՄԱՏՐԻՏ ԿԱՌԱՐՇԱՒԸ.—Սպանիոյ թագաւորը ինք անձամբ փափաք յայտնեց վարչապետ Սիլվէլայի որ Բարիզ-Մատրիտ կառարշաւը արդիւնի։ Կառարշաւին արդիւնքը ընդհանուր յուսախաբութիւն պատճառեց Սպանիոյ մայրաքաղաքին մէջ, որովհետեւ արշաւը ընդհանուր հետաքրքրութիւն առաջ բերած էր։ Սպանիոյ թագաւորին նուէրն էր յաղթականին համար սքանչելի արծաթեայ բաժակ մը, մէկ մէթր բարձր 160 ոսկերչիի արժողութեամբ, Իզապէլլա իշխանուհին և ուրիշ իշխանուհիներ տուած էին արծաթեայ անօթներ, Մատրիտի քաղաքապետական Խորհուրդը որոշեց տալ բաժակ մը որ կրնայ 40 լիտր պարունակել, 156 ոսկերչիի արժողութեամբ, նաև ուրիշ թանկագին բաժակներ։ Բայց Սպանիոյ գիւղացիները շատ դժգոհ էին այս արշաւէն, և քարոզեցին առաջին մասնակցողները, աւարօրնակ երեւոյթ մը համարելով այս կառարշաւը։

*** Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովին և Ծերակոյտին մէջ հարցապնդումներ պիտի ըլլան արկածներուն համար։ Պիտի առաջարկուի օդանաւերի արշաւները բոլորովին արգիլել ապագայն, և աւելի խիստ կանոններու ենթարկել անոնց գործածութիւնը քաղաքներու և գիւղերու մէջ։ Սակայն դիտուած է որ հակառակ վերջին ատենները օդանաւերուն պատահած կեղծով ուեւնալուն, փողոցներուն և ճամբաներուն վրայ արկածներուն թիւը շատ պակսած է։

*** Ցուլիս ամսուն ալ Իտալիոյ մէջ արշաւ մը տեղի պիտի ունենայ։ Լոնտոնի մէջ ամէն ոք հիմա կը հարցնէ թէ անդ. կառավարութիւնն ալ պիտի արդիւնէ արդեօք Գրանսական և ամերիկեան կառավարութիւններուն պէս։ Օդանաւերի Բլերիոներուն պտերը Լոնտոնի մէջ կը յայտարարեն թէ Բարիզ-Մատրիտ արշաւը չի կրնար բաղդաւորիլ Ցուլիսին Իտալիոյի մէջ ըլլալիքին հետ։ Իտալիոյի մէջ 12 օդանաւիներ միայն պիտի մասնակցին յաղթութեան, հեռաւորութիւնն ալ 135 քիլոմէթր է միայն, և 7000 ոստիկաններ կարգաւ պիտի կենան ճամբաներուն երկայնքը։ Այս պարագաներուն մէջ արկածի դաղափարը կը չեղոքանայ դրեթէ։ Բայց կառավարութիւններուն, Բլերիոներուն և արհարաններուն մէջ օրուան խօսակցութեան ընդհանուր նիւթն են Բարիզ-Մատրիտ կառարշաւը և ցաւալի արկածները։ և Լոնտոնցիք հիմա խիստ հակառակ կարծիք կը յայտնեն օդանաւերի համար, և կը պահանջեն որ իսկայական արշաւը արգիլուի։ Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ ալ հարցապնդում պիտի ըլլայ։ Ժողովը քանի մը շաբաթ առաջ յատուկ օրէնք մը քուէարկեց իսկայական արշաւին համար, որուն կազմակերպիչն է Մր. Կորտոն Պէնտէպ, և պիտի պահանջուի որ կառավարութիւնը վերանայէ և սեղմէ այդ օրէնքը։

ՍՕՄԱԼԻՆԵՐՈՒՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ.—Էմիրը իր բանակին կեդրոնը հաստատած է Վալվալի մէջ։ Վալվալ կը գտնուի իտալական Սոմալիլենդի մէջ, Պէրպերէն 350 քիլոմէթր հարաւ, և Պոհոդըլէն 180 քիլոմէթր հարաւ-արեւմուտք։ Էմիրը Կալատիի վրայ պիտի քալէ, բայց ջուրի սակաւութենէն կը նեղուի։

ՈՃԱՐԱԳՈՐԾԻՆ ՕԳՏՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ.— Ասկէց առաջ պատմեցինք թէ Բարիզի մէջ Պէրթ տը Պոհան անուն կինը սպաննելով Ակգլիա փախչող ոճրագործը՝ Բօլ Մառթէն ձերբակալուած է Մանչէսթրի մէջ։

Ոճրագործը Լոնտոնի ոստիկանական դատարանին առջեւ խոստովանեցաւ իր ոճիրը։ Բանտին մէջ թոյնի և մեկան ուղղով հետեւեալ յայտարարութիւնը խմբագրեց.— «Ինաւ դիտաւորութիւն չունէի սպաննելու Պէրթ տը Պոհանը. իրեն քով կը գտնուէին ժամացոյց մը և մատանի մը որոնք ինծի կը վերաբերէին, նոյն իրիկունը իրար երաչտաւորութիւն իրեն տուած էի։ Զուգեց ինծի հետ դարձնել այդ առարկաները, և ակէց վէճ ծագեցաւ։ Ուղեցի ձեռքէն առնել կռիւով, որուն միջոցին սկսաւ պոռալ։ Վախցայ. ուստի կոկորդէն բռնեցի իր ազաղակները խեղդելու համար, և անշուշտ ուժով սեղմեցի։ Մեկնեցայ կարծելով թէ մարած է միայն։ Աւելի ընդարձակ բացատրութիւններ Բարիզի մէջ պիտի տամ։ Հիմա խելքս գլուխս չէ։ Չեմ կրնար հաւատալ որ այդպիսի ոճիր մը ես գործած ըլլամ։ Թո՛ղ Աստուած ներէ՛ ինձ, որովհետեւ չատ թշուառ եմ.»

ՎԱԼՏԷՐ ՌՈՒՍՕ, Ֆրանսայի Նախարդ վարչապետը, զբօսանաւի մրցումներու սիրահար մըն է, ինք ալ ունի փոքրիկ նաւ մը Սէն գետին վրայ, և իր բարեկամներու զբօսանաւելով քանիցս պտոյտներ կատարած է Միջերկրականի և Հիւսիսային ծովին մէջ, մինչեւ Նորվէկիա. գացած է։ Բարիզի զբօսանաւի Բլիւպլին անդամակցութեան ընտրելի ներկայացաւ, բայց իր ընտրելիութիւնը մերժուեցաւ վերջին պահուն, որովհետեւ անդամներուն մեծագոյն մասը յարմար չտեսան որ Վալտէք Ռուսօյի պէս քաղաքական մեծ անձնաւորութիւն մը մտնէ Բլիւպլին մէջ, որ քաղաքական խնդիրներով չզբաղիր միայն, այլ զբօսանաւի արշաւներ կը կազմակերպէ, մրցանակներ կուտայ, և դրամապէս կ'օգնէ մրցող մակոյկներու ընկերութեանց։

ԱՀՌԵԼԻ ՓՈԹՈՐԻԿ.—Բոան և մէկ հոդի մեռան և բազմաթիւ անձինք վիրաւորուեցան փոթորիկէն որ ծագեցաւ Նեապոլսոյ նահանգին մէջ։ Նիւթական մեռան է 12 միլիոն 500,000 ֆր.։ Մարդասիրութիւնները դեռ կը պակսին, բայց կ'ըսուի թէ Նորմէն և Տէրֆիլտ քաղաքները բոլորովին կործանած են։ Օդնութիւն կը ղրկուի Միացեալ Նահանգաց ամէն կողմերէն։

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆ.—Բիլիի (Հարաւային Ամերիկա) կառավարութիւնը առաջարկեր է Ցունասանի ծախել իր մարտանաւերը։ Ֆրանսայի մեծ նաւարաններու կողմէ ալ առաջարկութիւններ եղեր են Ցունասանի թորմիկանաւերու և յանձնաւերու շինութեան համար, և Ամէնք զրկեր են յատակագիծեր նոր զբրութեամբ։ Այս ծրագիրները կը քննուին ծովային նախարարութեան կողմէ։

ՍԵՒ ԼԵՌ.—Սեւ Լերան կառավարութիւնը կը բանակցի խոսական ընկերութեան մը հետ ծխախոտը մենաշնորհ ընելու համար։ Բայց դեռ պայմանագիրը ստորագրուած չէ, որովհետեւ այս ձեռնարկութիւնը ժողովրդականութիւն չի վայելեր Սեւ Լերան մէջ։ Ընկերութիւնը որուն կեդրոնն է Վենետիկ, խոստացած է այժմէն 200 հազար ֆր. տալ իբրեւ կանխավճար ծխախոտի մշակներուն համար։ Սեւ Լերան կառավարութիւնը 80 % պիտի մասնակցի մենաշնորհին շահերուն։ Հաւելուին 15ը ընկերութեան պիտի մնայ, իսկ հինգը ծախքերուն պիտի յատկանայ։

ԿԱԹՈԼԻԿՈՒԹԻՒՆԸ ԲՐՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ.— Զանազան մեկնութիւններու առիթ տուած է այն այցելութիւնը, զոր գերման մարեշալ Վալտերզէ վերջերս Հռոմի մէջ տուաւ Ճիզուիթներու Միաբանութեան մեծաւոր Սպանիացի վանականին։ Ճիզուիթներուն ընակութիւնը խիստ օրէնքներով արգիլուած կամ սահմանափակուած է Գերմանիոյ մէջ, հետեւաբար Գերմանացի ամենաբարձր զինուորականին այս պատուասիրական ցոյցը թէ Անգլիոյ և թէ Գերմանիոյ մէջ խոսակցութեան նիւթ եղած է։ Արդեօք Մարէշալը խոստացաւ պլիլին համար, և կը պահանջեն որ իսկայական արշաւը արգիլուի։ Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ ալ հարցապնդում պիտի ըլլայ։ Ժողովը քանի մը շաբաթ առաջ յատուկ օրէնք մը քուէարկեց իսկայական արշաւին համար, որուն կազմակերպիչն է Մր. Կորտոն Պէնտէպ, և պիտի պահանջուի որ կառավարութիւնը վերանայէ և սեղմէ այդ օրէնքը։

ՍՕՄԱԼԻՆԵՐՈՒՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ.— Էմիրը իր բանակին կեդրոնը հաստատած է Վալվալի մէջ։ Վալվալ կը գտնուի իտալական Սոմալիլենդի մէջ, Պէրպերէն 350 քիլոմէթր հարաւ, և Պոհոդըլէն 180 քիլոմէթր հարաւ-արեւմուտք։ Էմիրը Կալատիի վրայ պիտի քալէ, բայց ջուրի սակաւութենէն կը նեղուի։

ՈՃԱՐԱԳՈՐԾԻՆ ՕԳՏՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ.— Ասկէց առաջ պատմեցինք թէ Բարիզի մէջ Պէրթ տը Պոհան անուն կինը սպաննելով Ակգլիա փախչող ոճրագործը՝ Բօլ Մառթէն ձերբակալուած է Մանչէսթրի մէջ։

Ոճրագործը Լոնտոնի ոստիկանական դատարանին առջեւ խոստովանեցաւ իր ոճիրը։ Բանտին մէջ թոյնի և մեկան ուղղով հետեւեալ յայտարարութիւնը խմբագրեց.— «Ինաւ դիտաւորութիւն չունէի սպաննելու Պէրթ տը Պոհանը. իրեն քով կը գտնուէին ժամացոյց մը և մատանի մը որոնք ինծի կը վերաբերէին, նոյն իրիկունը իրար երաչտաւորութիւն իրեն տուած էի։ Զուգեց ինծի հետ դարձնել այդ առարկաները, և ակէց վէճ ծագեցաւ։ Ուզեցի ձեռքէն առնել կռիւով, որուն միջոցին սկսաւ պոռալ։ Վախցայ. ուստի կոկորդէն բռնեցի իր ազաղակները խեղդելու համար, և անշուշտ ուժով սեղմեցի։ Մեկնեցայ կարծելով թէ մարած է միայն։ Աւելի ընդարձակ բացատրութիւններ Բարիզի մէջ պիտի տամ։ Հիմա խելքս գլուխս չէ։ Չեմ կրնար հաւատալ որ այդպիսի ոճիր մը ես գործած ըլլամ։ Թո՛ղ Աստուած ներէ՛ ինձ, որովհետեւ չատ թշուառ եմ.»

ՎԱԼՏԷՐ ՌՈՒՍՕ, Ֆրանսայի Նախարդ վարչապետը, զբօսանաւի մրցումներու սիրահար մըն է, ինք ալ ունի փոքրիկ նաւ մը Սէն գետին վրայ, և իր բարեկամներու զբօսանաւելով քանիցս պտոյտներ կատարած է Միջերկրականի և Հիւսիսային ծովին մէջ, մինչեւ Նորվէկիա. գացած է։ Բարիզի զբօսանաւի Բլիւպլին անդամակցութեան ընտրելի ներկայացաւ, բայց իր ընտրելիութիւնը մերժուեցաւ վերջին պահուն, որովհետեւ անդամներուն մեծագոյն մասը յարմար չտեսան որ Վալտէք Ռուսօյի պէս քաղաքական մեծ անձնաւորութիւն մը մտնէ Բլիւպլին մէջ, որ քաղաքական խնդիրներով չզբաղիր միայն, այլ զբօսանաւի արշաւներ կը կազմակերպէ, մրցանակներ կուտայ, և դրամապէս կ'օգնէ մրցող մակոյկներու ընկերութեանց։

ԱՀՌԵԼԻ ՓՈԹՈՐԻԿ.—Բոան և մէկ հոդի մեռան և բազմաթիւ անձինք վիրաւորուեցան փոթորիկէն որ ծագեցաւ Նեապոլսոյ նահանգին մէջ։ Նիւթական մեռան է 12 միլիոն 500,000 ֆր.։ Մարդասիրութիւնները դեռ կը պակսին, բայց կ'ըսուի թէ Նորմէն և Տէրֆիլտ քաղաքները բոլորովին կործանած են։ Օգնութիւն կը ղրկուի Միացեալ Նահանգաց ամէն կողմերէն։

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆ.—Բիլիի (Հարաւային Ամերիկա) կառավարութիւնը առաջարկեր է Ցունասանի ծախել իր մարտանաւերը։ Ֆրանսայի մեծ նաւարաններու կողմէ ալ առաջարկութիւններ եղեր են Ցունասանի թորմիկանաւերու և յանձնաւերու շինութեան համար, և Ամէնք զրկեր են յատակագիծեր նոր զբրութեամբ։ Այս ծրագիրները կը քննուին ծովային նախարարութեան կողմէ։

ՍԵՒ ԼԵՌ.—Սեւ Լերան կառավարութիւնը կը բանակցի խոսական ընկերութեան մը հետ ծխախոտը մենաշնորհ ընելու համար։ Բայց դեռ պայմանագիրը ստորագրուած չէ, որովհետեւ այս ձեռնարկութիւնը ժողովրդականութիւն չի վայելեր Սեւ Լերան մէջ։ Ընկերութիւնը որուն կեդրոնն է Վենետիկ, խոստացած է այժմէն 200 հազար ֆր. տալ իբրեւ կանխավճար ծխախոտի մշակներուն համար։ Սեւ Լերան կառավարութիւնը 80 % պիտի մասնակցի մենաշնորհին շահերուն։ Հաւելուին 15ը ընկերութեան պիտի մնայ, իսկ հինգը ծախքերուն պիտի յատկանայ։

ԿԱԹՈԼԻԿՈՒԹԻՒՆԸ ԲՐՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ.— Զանազան մեկնութիւններու առիթ տուած է այն այցելութիւնը, զոր գերման մարեշալ Վալտերզէ վերջերս Հռոմի մէջ տուաւ Ճիզուիթներու Միաբանութեան մեծաւոր Սպանիացի վանականին։ Ճիզուիթներուն ընակութիւնը խիստ օրէնքներով արգիլուած կամ սահմանափակուած է Գերմանիոյ մէջ, հետեւաբար Գերմանացի ամենաբարձր զինուորականին այս պատուասիրական ցոյցը թէ Անգլիոյ և թէ Գերմանիոյ մէջ խոսակցութեան նիւթ եղած է։ Արդեօք Մարէշալը խոստացաւ կ'ըսէն հետ առնել Ճիզուիդներու դէմ դրուած օրէնքը, որուն համաձայն չէ նաև վայելչապետ ֆօն Պիլլով, թէ Մարէշալը գնաց Զինուորական մէջ գտնուած ճիզուիթ միսիոնարներուն պաշտպանութիւնը Գերմանիոյ փոխանձէլ տալու, այդ իրաւունքը կապտելով Ֆրանսայի ձեռքէն։ Ճիզուիթներուն մեծաւորը որ 1892էն ի վեր Իգնատիոս Լոյոլայի տեղուն վրայ կը բազմի, անսահման ազդեցութիւն ունի իր Միաբանութեան վրայ։

*** Անգլիոյ կաթոլիկները Ուղերձ մը մատուցեր են Վիլհէլմ կայսեր, շնորհակալութիւն յայտնելով Ն. Վեհափառութեան պատուասիրական հոգածութենէն Պապին նկատմամբ։

ԽՐՈՒԱԹԻԱ.—Վիեննայի մէջ այս պահուս ամէն ուշադրութիւն դարձած է Խրուաթիոյ ներքին գործերուն վրայ։ Ռազմաքաղաքականներն ոմանք այս առթիւ խրատ կուտան Մաճառաստանի որ Աւստրիոյ հետ իր յարաբերութեանց մէջ ուղղամիտ ըլլայ, որովհետեւ կը կարծուի թէ մաճառ երեսփոխաններուն խափանարար ընթացքն էր որ երես տուաւ Խրուաթներուն՝ Մաճառներուն հանդէպ նոյն ընթացքը բռնելու։ Ուսսալ Վիեննայի մէջ տեսակ մը հաշտարարութիւն կայ Խրուաթներուն մասին, այն մասը թէ Մաճառները այսուհետեւ Աւստրիոյ մասին աւելի ուղղամիտ պիտի ըլլան։

*** Դաղմատական երեսփոխաններու յանձնաժողովը Վիեննայի մէջ գումարուեցաւ կայսրութիւնը քննելու համար։ Նիստը ամբողջ օրը տեւեց, և յետոյ յանձնաժողովը հեռագիրներ ուղղեց Խրուաթ և դաղմատ զանազան ժողովներու, որոնք կը գումարուէին Լայպախի, Սրալաղդի և Զարայի մէջ և այլուր, մաճառ քաղաքականութեան դէմ քարոզելու համար, և մանաւանդ Խրուաթիոյ մէջ ի գործ դրուած միջոցներուն համար։ Ֆրանց Եոզէֆ կայսր մերժեց ունկնդրութիւն տալ քանի մը դաղմատական երեսփոխաններուն։

*** Բարնիոլայի կառավարիչը յայտարարութեամբ մը կը յորդորէ խրուաթ ժողովուրդը օրինապահութեան սահմաններէն դուրս չելնել, հակառակ պարագային՝ խիստ միջոցներ ձեռք պիտի առնուին անկարգութիւնները զսպելու համար։

ՌՈՒՍԻԱ ՓՈՐԵՍՅԻ ՄԷՋ.— 200 ռուս զինուորներ ճանկռեր հասան ռուս փայտահատները պաշտպանելու պատրաստակամ։ Փորէյի կառավարութիւնը հրամայեց ձերբակալել և պատժել ո և է Փորէյցի որ հող կամ տուն կը ծախէ Ռուսներուն և կամ Զիհացիներուն։

ՍԵՒԱՄՈՐԹՆԵՐԸ ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳԱՑ ՄԷՋ.—Բանի մը սպիտակամորթ աղջիկներ, մերժեցին աշխատիլ Նիւ Եորքի մէջ քանի գործարաններուն մէջ տասը սեւամորթներու հետ, որոնք վերնտուած գործատուներու տեղ բռնուած էին։ Սեւամորթ մը Խնտիանա նահանգին մէջ սպիտակամորթ աղջիկ մը սպանած ըլլալով, մօտակայ քաղաքներու բոլոր բնակիչները մեծ յուզման մէջ են, և սպիտակները հրամայեցին բոլոր սեւերուն մինչեւ երեք օր դադրիլ, եթէ ոչ մահուամբ պիտի պատժուին։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ.—Մէյէրոքի իշխանին օրվանը, Կրաժանին, կը պատրաստէ Ֆրանսական Հանրապետութեան վարչութեան քաղաքականութիւնը կրօնական միաբանութեանց առթիւ։ Խորհուրդ կուտայ Նախագահ Մ. Լուբէի ազդեցութեամբ գործել Ֆրանսայի արդի կացութեան մէջ։ Արդի վարչութեան գործերուն անտարբեր հանդիսատես չըլլալով, Նախագահ Մ. Լուբէ պէտք է աշխատի քրիստոնէական հաւատքը վառ պահելու Ֆրանսայի մէջ, կարգապահութիւնը պահելու քանակին մէջ և Ռուսիան Ֆրանսայի մօտեցնելու, որովհետեւ եթէ այսպէս երթայ Ֆրանսայի ներքին կացութիւնը, կամայ կամայ Ռուսիա Ֆրանսայէն պիտի հեռանայ։

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍԵՐ ՍՐԱՄԻՏ ՀԻՆԳՆՈՒԹԻՒՆԸ.— Գերման օրթոթերթ մը ծանուցած էր անցեալները թէ Պերլին նորակերտ մայր եկեղեցիին մէջ պիտի կանգնուէր նաև Կարլոս Ե.ի արձանը Լուիթէրի և Միլանքթոնի արձաններուն քով։ Վիլհէլմ կայսրը այդ օրթերթին լուսանցքին վրայ հետեւեալը ծանօթագրեց իր ձեռքով.— «Կարլոս Ե.ի արձանէն զատ, մտադրութիւն կայ կանգնել նաև կռապաշտ Ներոնի, Թրաքիէմադայի, Դիոկղեսիանոսի և Ալպայի դուքսին արձանները։ Նոյն իսկ առաջարկութիւն ընող կայ անկեալ հրեշտակին մէկ արձանն ալ կանգնելու համար, բայց տակաւին որոշուած չէ թէ կը վայլէ արդեօք անոր արձանը կանգնել քրիստոնէական եկեղեցիին բեմին վրայ, կամ գերման թագաւորներուն յատկացեալ նստարաններուն վրայ»։

ՃԱՌՈՆ.—Անգլիոյ հետ զինակցութենէն ի վեր Ճաբոն հսկայաքայլ յառաջդիմութիւններ կ'ընէ իր ծովային զօրութեան մէջ։ Այս տարի 11 ու կէս միլիոն եէն (ճաբոնական ֆր.) պիտի ծախսուի նաւատորմին համար։

ԶԱՄԻԶԸ.— Հելլէն կառավարութեան և անգլիական Սէնտիքային ներկայացուցիչներուն միջև Մայիս 25 ին ստորագրուեցաւ չամիզի մենաշնորհին պայմանագրութիւնը։ Վարչապետ Մ. Տէլիանիս նոյն օրը հելլէն Խորհրդարանին մատոյց մենաշնորհը արտօնող օրինագիծը։

ՌՈՒՍԻԱ. ՄԱՆՁՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ.— Իրենց զինուորական ծառայութեան պայմանաժամը լրացնող զօրքերը Մանչուրիայէն և Ամուր գետին գաւառէն դեռ չկանչուեցան, այլ զինուորական իշխանութեանց տրամադրութեան տակ դրուեցան, որպէս զի գործածուին իբրեւ երկաթուղիի պահապան զօրք։ Ասոնցմէ զատ հիմա Մանչուրիոյ մէջ Ռուսիա ունի սիպերիական երկրորդ զօրաբանակին սպայակոյտը, քսան վաշտ հրացանակիր, և մէկ պահեստի վաշտ, երկու կիսաբաժին թնդանօթաձիգ, երեք խաղաս զօրադունդ, և մէկ խաղաս թնդանօթաձիգ։ Այս ուժերուն վրայ պէտք է աւելցնել նաեւ պահապան թնդանօթաձիգ գունդերը խաչոր թնդանօթներով, որոնք Մանչուրիա փոխադրուած են կարեւոր դիրքեր գրաւելու համար ի հարկին։

*** Փորէյի մէջ կաղմուած փայտի ռուսական ընկերութիւնը երեք միլիոն բուռլի դրամագլուխ ունի։ Քանի մը հազար գործաւորներ Մանչուրիայէ Փորէյ գրկուած են, ինչպէս նաեւ բաղմաթիւ ռուս գործաւորներ։ Ընկերութիւնը իր սեփական չոգենաւերը ունի Եալու գետին վրայ, նաև մեծ յարկ գործարան մը ունի Բորթ Արթուրի մէջ։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԲԱՐԻԶ, 28 Մայիս.— Ֆիկառօ եւրէկ հրատարակեց Իւմպէռներու նախկին գործակատար Բառէյրի կողմէ ծովային նախարար Մ. Բէլդանի ուղղուած նամակ մը, որուն մէջ ակնարկութիւն եղած է դումարի մը վճարման, որ կատարուեր է Մ. Բէլդանի քարտուղարին՝ Իւմպէռներու տան մէջ, որպէս զի Բէլդան մինչեւ 1889ին Սէն. է. Մառնի դաւառին երեսփոխանական ընտրութեան վերաբերեալ վիճաբանութեան։ Ծովային պաշտօնատան մէջ կը հաստատուի թէ երբեք Մ. Բէլդանի ձեռքը չէ հասած այն նամակը՝ որ Բառէյրի խօսքին նայելով՝ 1902 Սեպտ. 25ին ղրկուած է եղեր անոր։

—Երեսփ. Ժողովին մէջ ազգայնական Մ. Կոթիէ ընդհ. ներման առաջարկ մը ներկայեց և պահանջեց անմիջապէս նկատի առնել զայն, ըսելով թէ քանի մը դատապարտեալներու վերադարձը տուդիւ հանդարտութիւն առաջ պիտի բերէր։ Վարչապետ Մ. Բոնպ դէմ խօսեցաւ պահանջուած տրամադրութեան, որ յետոյ մերժուեցաւ։ Մ. Կուզի հարցում ուղղեց Մ. Բէլդանի, Բառէյրի նամակին վրայ։ Ծովային նախարարը բողոքեց այս հրէշային զրպարտութեան դէմ, ըսելով որ ոչ մէկէն սանդիմ մը առած է, և թէ Բառէյրի կարծեցեալ նամակը երբեք չէ հասած իրեն։ (Զախակողմեան ծափեր)։ Յետոյ Մ. Դապիէ հարցապնդում ըրաւ լրագրիներէն ոմանց ակնարկութիւններուն վրայ, որոնց համաձայն, ակումբ մը, 25,000 ֆր.ի փոխարէն, արտօնութիւն ստացեր է բաղդախաղեր ներմուծելու։ Մ. Բոնպ պատասխանեց թէ ակումբի մը երկու անդամները, որոնց մէկը ծերակու

գալէմքարեանի և զբաղեցաւ կարգ մը ամուսնական խնդիրներով։

ՌՈՏՈՍԹՈՒԹԵՆ կը գրեն։— Տեղւոյս առաջնորդ Տ. Ներսէս եպիսկ. Թեմական այցելութեան ելած ըլլալով 15 օրի չափ Զորլու մնացեր է՝ տեղւոյն Ս. Գէորգ եկեղեցիին ուսնախմբութեան առթիւ, և զբաղեր է թաղականութեան, եկեղեցիի և դպրոցի այլևայլ խնդիրներու կարգադրութեամբ։

—Տօքթ. Զարդարեան էֆ. անցեալ չաբաթ օր սեղս հասաւ և երեք օրի չափ մնաց. այս կարճ ժամանակամիջոցին շատ մը վիրաբուժական գործողութիւններ կատարեց։ Տօքթ. Զարդարեան էֆ.ի այս երբեմնակի այցելութիւնները մեծ գոհունակութիւն կը պատճառեն բոլոր այն հիւանդներուն՝ որոնք կը փութան օգտուիլ այս բացառիկ առիթէն։

ՊՐՈՒՍԱՑԻ մեր գործակալ-թղթակիցը կը գրէ մեզ թէ, տեղին առաջնորդը Գեր. Տ. Յովհաննէս եպիսկ. Արշարունի, երեքշաբթի օր մասնաւոր հրաւէրի մը վրայ, քահանայ ձեռնադրելու համար մեկնած է Սէօլէղ, ընկերակցութեամբ Գուլկունճուզի աւագերէց Տ. Կարապետ քհնյ. Սէթեանի, և տեղին եկեղեցիին լուսաբարարտ Տ. Մեսրոպ քհնյ. Տ. Մեսրոպեանի։

Հոս սրբազանը քննելով երկու քահանայացուներ, արժանի դատած է զանոնք իրենց կոչումին։ Ձեռնադրութիւնը պիտի կատարուի վաղը, Կիրակի Սէօլէղի եկեղեցիին մէջ։

Ս. ՅԱԿՈԲԱՑ Արեւանանց-Որբանոցը այս տարի իր 44 արեւտաւոր ուսանողներէն 18 չրջանաւարտներ ներկայացուցած է հետեւեալ ճիւղերուն մէջ։

Կոչկակարութեան ճիւղէն.—Պ. Պ. Սիմոն Կարապետ Շահնազարեան, Ռոստոմցի, Միհրան Յովհաննէսեան Ակնցի, Միսաք Յովհաննէսեան Պոլսեցի, Նազարէթ Կարապետեան Եալովացի, Յարութիւն Միսաքեան Մարդունցի, Յորէն Սահակեան Մալաթիացի և Գէորգ Մեսրոպեան՝ Բալուցի։

Կահագործութեան ճիւղէն.— Պ. Պ. Մեսրոպ Ինճէեան Խարբերդցի, Մովսէս Մալեան՝ Արմաշցի, Բարսեղ Ձեմակեան Երիզացի, Հայկ Մարգիս Սեբաստացի։

Աթոռագործութեան ճիւղէն.—Պետրոս Յովհաննէսեան Առաքաւարցի, Վարդան Պողոսեան Պոլսեցի։

Գիրգակութեան ճիւղէն. — Պետրոս Սինէմեան Ռոստոմցի, Արամ Իսաակեան Պոլսեցի, Մարգիս Սիսեան Մալաթիացի։

Ոսկերչութեան ճիւղէն.—Անդրանիկ Յովհաննէսեան Եալովացի, Ներսէս Սահակեան Երզնկայի։

ՊԱԼԷՐԲԷՍԻՐԻ Հայոց եկեղեցւոյ յարակից հրկիզեալ երկսեռ վարժարանին վերաշինութիւնը Կայս. Իրատէով սրատուեցաւ, կ'ըսէ Սապան։

ՄԱՍԻՍ գրական չաբաթաթերթին այսօրուան թիւին բովանդակութիւնն է։

Ոսմանցորի մտցումը (Տեղեկագիր) Թ. ԹԷՐՁԵԱՆ, Մ. ԱՃԷՄԵԱՆ, Ա. ՂԵՒՈ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ։—Բաժնուած սիրտեր (Ա. մրցանակի արժանի դատուած բանաստեղծութիւնը, հեղինակին ստորագրութեամբ)։— Խմբագր. յայտարարութիւն. Տ. Ա.—Թեղարուեսի աշխարէն. ԼԵՒՈՆ ԿԻՍԻՐԵԼԵԱՆ.—Երազուած սէր (Նորավեպ) ՄԱՌԻ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ։ — Ինչպէս կը գրեմ. ՎԱՀԱՆ ՎՐԴ. ՊԱՐՏԻԶԱԿՅԻ։— Կէսդիկական. « Ապրելու արուեստը ». ՏՈՒԹ. ՅՈՎՍ. Տ. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ։ — Պրէն (Վերջին մաս) ՇԱՀԱՐԻԿ։— Ուրուագիծներ—Վայրենական. « Գուրպան Յուսէփ». ԴԱՄԼԻՐ։

Ստացանք Հանրագիտակ պատկերազարդ չաբաթաթերթի այս օրուան թիւը, որ կը պարունակէ ի մէջ այլոց Կ. Ս. ՏԷՄԻՐՃԻԱՆի պատմանը Մ. Սուրեանի գրադատարանի՝ Դուրճնեան Բնագիտութիւն դասագրքին քննադատականին առթիւ։ Նոյնպէս ՀԱՅԻ ՄԻՒԹԱՐԻ (Պատրոն) Զուարճալի Աբարանագրութիւնը, Նկարահանելուկ, տարօրինակ շոգենաւ մը եւն.։

ԹԵՐԷԶ ՌԱՔԷՆ

ՀԵՂԻՆԱԿ

ԷՄԻԼ ԶՈԼԱ

Ժէ.

Հիմա իր մտածումները Բամլլին կը յանգէին, անաբեկիչ սշնումով մը։ Մինչև այդ օր խելագուսը չէր խոռվիր Լօռանի դիէրները։ Եւ ահա հիմա Թերէզի գաղափարը իր ամուսնին ուրուականը կը բերէր։ Մարդասպանը չէր համարձակեր աչքերը բանալ այլ եւս. կը վախնար որ իր գոռը կը տեսնէր սենեակին մէջ անկիւնը։ Վայրկեան մը իրեն անանկ եկաւ որ անկողինը սոսկալի կերպով ցնցուեցաւ. երեւակայեց որ Բամլլ անկողնին տակ պահուրտած էր և ա՛ն էր որ այսպէս կը ցնցէր, ղինքը վար ձգելու և խածանելու համար։ Կաղած, մաղերը գլխուն վրայ քստմնած, անկողինին պլլուեցաւ, վախնալով որ ցնցումները տակաւ առ տակաւ պիտի խստանային։

Յետոյ նշմարեց որ անկողինը չէր ցնցուեր. հակազդեցութիւն մը տեղի ունեցաւ ներքը։ Կէս մը նստեցաւ, մոռը վառեց ինքզինքը ապուշի տեղ դնելով. իր տենդերը թեթեւցնելու համար խաղը գաւաթ մը ջուր կլլեց։

—Մեսալ լրի գինետուն երթալով, կը մտածէր, չեմ գիտեր ի՞նչ ունիմ աս գիշեր։ այլանդակ բան է աս. գրասենեակիս մէջ այսօր պիտի նեղանամ. պէտք է քննանամ անմիջապէս անկողնս պառկելով և ո՛չ մէկ բանի վրայ խորհելով. ասանք են որ անքնութիւն կը պատճառեն ինծի. օ՜ն ուրեմն, քնանանք։

Նախ մարեց լոյսը, գլուխը բարձին մէջ թաղեց, քիչ մը զովացած ու լաւ մը որոշած այլ եւս չխորհիլ, և ոչ ալ վախ մը ունենալ։ յոգնութիւնը կը սկսէր թուլցնել իր ջիղերը։

Լռուն իր սովորական ծանր ու ճնշուն քունով չքնացաւ. յաճախէն սահեցաւ անորոշ քնէութեան մը մէջ։ Պարզապէս թմրած էր կարծես, հեշտին ու քաղցր անզգայացումի մը մէջ խորասուզուած։ Բունին մէջ կը հոսուբսար իր մարմինը և միտքը արթուն կը մնար իր մեռած միտին մէջ։ Եկած մտածումները կը վանէր և ինքզինքը կը պարապցնէր արթնութեան դէմ։

Յետոյ երբ թմրեցաւ, երբ ուժերը պակսեցան և կամքը փախաւ անկէց, մտածումները նորէն եկան մեղմօրէն, մեկիկ մեկիկ, վերասին տիրելով անոր նուազած էութեան։ Երազանքները վերսկսան. նորէ՛ն քալեց այն ճամբան որ զինքը Թերէզէն կը բաժնէր. իջաւ, վազելով անցաւ մառանին առջեւէն և ինքզինքը դուրսը գտաւ. անցաւ բոլոր փողոցներէն, որոնցմէ արդէն անցած էր քիչ առաջ, երբ այքաքաց կ'երազէր. մտաւ Բօն-Նէօֆի բասամը, ելաւ փոքր սանդուխէն և դուռը քերեց. բայց փոխանակ Թերէզի, փոխանակ ներքնազգեստաւոր, լանջամերկ գեւատի կնկան, Բամլլ էր որ բացաւ դուռը, Բամլլը ա՛նպէս՝ ինչպէս որ սեռած էր Մօրկին մէջ, կանաչորակ, ահռելիօրէն դիմափոխուած։ Դիակը իրեն կ'երկարէր բազուկները, անապնա ժպիտով մը, իր ձերմակ սկռանոցներուն մէջէն լեզուն սեւցած ծայրը ցուցնելով։

(Շարունակելի)

ԳՐԱԿԱՆ ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Սրվազի երեւելիներէն Կիւրինցի Մեծ. Կարապետ էֆ. Փիրանեան մէկ տարեկան «Մանզումէ» կը նուիրէ էլպիթանի Հայոց դպրոցին։ Թերթերը կը սկսինք զրկել Մայիս 15էն։

—Արդնի Մատէնի կայս. հանքերու երկրաչափ Մեծ. Պարգեւ էֆ. Մարկոսեան կը նուիրէ մէկ տարեկան «Մանզումէ» և մէկ Աշխարհաբար Նարեկ։ Գուլկար Տաղիի Հայոց քահանայ Սրբ. Տ. Ներսէս Հայր Սիմանեանի ձեռամբ տեղւոյն հայ վարժարանին։

ԱՌԱՋԻՆ ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆՍ

ԴՈՒՐՆԷ ԲԱՆՇՈՒՈՂ ՈՒՍՈՒՑԻՉԻՆ

Հասաք վերջապէս ձեր խէալին որ ձեր ներքին մարդուն որպիսութիւնն ու հանգամանքը կը պատկերացնէ։ Դուք արդէն տարի մը առաջ փափաք յայտնած էիք այդ անպարկեշտութիւնը գործելու, կարծելով թէ ձեր առաջարկած կրթական պաշտօնը չընդունելուս համար, ինձ դէմ ունեցած վրէժխնդիր այս եղանակաւ լուծած պիտի ըլլաք, ինչպէս որ այնպիսի յոխորտանքներ ըրած էք ձերիններուն։ Ի՜նչ անտգիւտ խելք ու դատողութիւն. ահ ի՜նչ մակդիրով արժան է արդեօք յարգել ու պատուել այն մարդը որ ուրիշի մը հացէին զրկուած ընկերական մի նամակը անուրեւաբար իւրացնէլէ, պարտնակութեան վերահասու ըլլալէ յետոյ, մեծագործութիւն մը կատարած ըլլալու յաւակնութեամբ կը պանծայ, և առանց քիչ մը կարմրելու կ'ըսէ. «այս նամակը հրատարակութեան պիտի տամ, ինչ ինչ բաներ աւելցնելով ու պակասեցնելով անոր մէջ եւն. եւն.»։

Պարոն յոգուածագիր, ձեզ ո՛վ ըսաւ թէ յիշեալ նամակին մէջ ձայնի գովեստ կար, կամ թէ ո՛վ երեքին կամ չորսին վարժարան կ'երթար, գոգէթ երեւնալու համար ո՛վ զարդեր կը խնդրէր. ասոնք ձեր խելապատակէն յերիւրուած սուտեր են։

Լաւը զրկուած էր ոչ թէ զարդեղէններ գնելու, այլ դաւառի աղջիկներու ձեռագործի նիւթեր զրկուելու. ո՛վ յոգուածագիր, դուք որ ջերմ կերպով քարող կը խօսէիք դաւառացիներուն, որպէս զի Պոլսէն վարժուհի կամ վարժապետ չը բերին, քանի որ անոնց օգուտը կը մտածէիք, ինչո՞ւ ուրեմն դաւառէն զրկած նամակ՝ որ ձերը չէր ասիք, կարդացիք ու պահեցիք։ Միթէ ձեր այդ անեղերկի արարքով չը ՀԱՍԱՍԵՑԱՆ ձեռագործի նիւթերուն ակնկալող խեղճ աղջիկները. և ինչպէս չը ՀԱՍԱՍԷՑԻՆ, քանի որ նամակը հացէին զրկած չէր, որով խեղճ աղջիկներն ալ ստիպուեցան զրկուիլ ձեռագործ ունենալէ։

Ուրեմն երկրողիս վերջակէտը դնելէ առաջ կը խրատեմ ձեզ որ ուրիշ անգամ ձեր հացէին չզրկուած նամակի մը տերը չըլլաք. վատն դի ամօթ է ձեզի. և նաև կը խրատեմ որ Փարիսեցիներու նման միայն ձեր շահը չը մտածէք. չը մտածելէ առաջ չը գործէք. ինչպէս կ'ըսէ Սողոմոնի առակը. «Լրջութեամբ խորհիլ ըստ անմի գործել»։

1903 Մայիս 14 ՕՐԻՈՐԴ ՄԸ
Բերա

ԳՐԱԿԱՆ "ՍԻՒՌԲԻՒԶ,,

Միւռ հաճոյք մը եղած է Մանզումէի համար հրատարակել Լոյս չաբաթաթերթի խմբագրապետին զուարթ դրութիւնները։ Այս չաբթու ալ, կարծես փոխադարձի դրութեամբ մը, թերթիս սիրուած աշխատակիցներէն Թէոդիկ նոյն հանդէսին կուտայ իր առաջին ոտանաւորը։ Սկսուն անակնկալ մըն է ասիկա զոր պատրաստած է Թէոդիկ Համբարձման տօնին առթիւ, ձօնելով իւրաքանչիւր արհեստաւորի յանգառոյ ու սրամիտ քառեակներ, ուր ամէն արհեստաւոր իր վիճակը պատկերուած պիտի տեսնէ յորդորակի զուարթ չունչով մը և որոնց նո՛յնքան սիրուն պատասխաններ արձագանգած է ԷՆՍԻԻԼԷԻ։

Լոյսի այս չաբթուան թիւը կը պարունակէ նաև խմբագրական յոդուած մը «Վահան Թոշիկեանէ», «Օրուան Նշանաձը» վերնագիրով զաւեշտական մը «Լիլա» է, քերթուած մը «Հ. Մառ.»է և «Ցէ Տիվէրս» մը«Բառմէն»է, ինչպէս նաև ուրիշ յոդուածներ։

ԹԱՏԵՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ի ՆՊԱՍՏ

ՍԿԻԻՏԱՐԻ Ս. ԽԱՉ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ

Վաղը, Կիրակի, ժամը 7ին (Ը. Թ.), Բերա, Թէպէ-Պաշի Թաղապետական Թատրոնին մէջ Թատերահանդէս մը տեղի պիտի ունենայ, ի նպաստ Սկիւտարի Ս. Խաչ վարժարանին։

Այս բարենպատակ գործին յաջողութիւնը այսօրուընէ կրնանք ողջունել, քանի որ անիկա կազմակերպուած է պատուաւոր անձնաւորութիւններէ բաղկացած կազդարիր մասնախումբի մը կողմէ, որուն անդամներն են՝ Թօփալեան Ալիքսան, Իբրանոսեան Իբրանոս, Կիւլէզկեան Դաւիթ, Մէլէմէթեան Միհրան, Շիրինեան Միհրան, Պէզալեան Միհրան, Սուրէնեան Վահան, Սամիկեան Թոսոլի, Սմեամ-Գալֆեան Միհրան, Սիալեան Մկրտիչ և Տէր-Ներսէսեան Տիգրան էֆէնտիներէ, որոնք ամէն ջանք ի գործ դրած են հասարակութեան հանգստութեանը համար։

Մասնախումբին նախագահն է Տիգրան էֆ. Եուսուֆեան և դանձապետը Սիմոն էֆ. Գասէրլեան։

Այս ցերեկոյթը նորութիւն մըն է մեզի համար, քանի որ ցարդ նուագահանդէս և ներկայացում զատ զատ կը տրուէր։ Կարգադիր մասնախումբը գեղեցիկ գաղափարը ունեցած է նուագի հանդէսին հետ միկտեղ կատակերգութիւն մըն ալ վայելել տալ հասարակութեան, ինչպէս կը տեսնուի հետեւեալ յայտագիրէն։

ՅԱՅՏԱԳԻՐ

Ս. Մ Ա. Ս

ԷԱՄԲՏԻԷ ՔԱՅԼԵՐԳ

1. ՅԻԼԶԷՆՄԻՒԼԻ Զուլթակասմբ
2. ա. ԼԻՕՆԳԱՎԱԼԼՕ - Բալլիաչի, բ. ԲՕԼ ՏԻՎՄԷ - Վա զ'էթ ժօլի, Երգ Տիար Ա. Ֆնտզլեանի կողմէ։
3. ա. ՄԷՆՏԻԼՍՕՆ-Գանցօնէթթա, բ. ՇՈՒՊԷՐ-Մօսան Միւղիալ՝ Տեարց Սանֆաք, Զիլօրուլօ, Ն. և Գ. Վրոյրի կողմէ։
4. ՍԹՐԱՌՈՒՍ - Լաւթիկէ Գրիկ, Զուրակասմբ։

* * *

Ռ. Մ Ա. Ս

ԹՈՒԲԻՆԷԼԻ ԱՅՐԻՆԵՐԸ

Կատակերգութիւն 3 արարուածով

Զարիրատեան էֆ.ի Թատերախմբին կողմէ ներկայացնալի։

Կը յուսանք որ, ինչպէս ուրիշ նմանօրինակ առիթներու մէջ, այս անգամ ալ հասարակութիւնը սիրով պիտի ընդունի իրեն ուղղած հրաւէրը, և պիտի սատարէ սաով բաղմամարդ խաղի մը բազմակարօտ վարժարանին։

Զեռքէ տոմակները պիտի ծախուին Բրթի-Շանի կիւչէին մէջ, ժամը 3էն սկսեալ։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

29 Մայիս 1903

Ֆրանս. 3%) 3%/ Français)	97 97
Բէյժ (Tab. Turcs)	376 —
Գոնսօլիտ (R. Turque D.)	30 75
Երկաթուղի (Lots Turcs)	126 75
Պանդ Օթթ. (Banque Ott.)	599 —
Թրանսվալ (Transvaal)	120 50

ՍԵԼԱՄԼԸԳ ՐԷՍՄԸ ԱԼԻՍԻ

Տիւնքի ճիւմաս կիւնիւ Սէլամլըգ բէսմը ալիսի Համիտկիւ ճամիի չէրիֆինէ իֆրա պույուրմըշ ալը։

ԹԷՊԼԻՂԱԹԸ ՐԷՍՄԻՑԵԼ

Տիւնքի ճիւմաս կիւնիւ Սէլամլըգ բէսմը ալիսկնուէն անրա չաեան պույրուլան միւսաաեէի Սէնիյէի Հաղրէթը Բաղիչահի իւզէրինէ Բուսիա սէֆիրը քէպքրի էսալէթլու Մ. Զինովիէվ վէ Ինկիլիթէրա սէֆիրը քէպքրի էսալէթլու Սըր Նիքոլաս Օ'Գոնօր վէ Իրան սէֆիրը քէպքրի իրֆա իւստէվէ ճէնասը էշրէֆ ըրէնս Միրզա Ռիզա Խան հազարթը սուրէթը խուսուսիյէսէ այրը այրը հուզուրը չէվքէթմէվգիւրը հաղրէթը Թաճարիսէ չէրէֆը միսուլէ նամլ օլմուշլար արը։

Միւշարիլէյհ բրէնս Միրզա Ռիզա Խան հազրէթլէրի՝ Պուքրէշ, Աթինա վէ Պէլկրաս Իրան սէֆիրի օլուպ պուքէրրէ Տէրասատէթ կէլմիշ օլան մասվին իւա տէվէյ Միրզա Իսպահիմ Խան հազրէթլէրինի Զաթը հաղրէթը Միւլիւքեանէյէ թաղսիմ էյլէմիշ տիր։

ՆԵՐՔԻՆ

ԿԱՅՍ. ՀՈԳԱՆՈՒԹԻՒՆ. — Վեհ. Սուլթանը իմանալով որ Կայս. Գ. զօրաքանակին (Մանասթր) հրամանատար զօր. Հաճի Մէհմէտ Խայրի փաշա հիւանդ է, բարեհաճեցաւ Իր Կայս. բարեւները հաղորդել տալ անոր։ Կայս. Իրատէ մը միանգամայն հրամայեց Եըլաբզի հիւանդանոցին բժիշկներէն Սալիմ պէյը զրկել, դարմանելու Ն. Վեհամեծութիւնը. Սալիմ պէյ մեկնեցաւ։ Նոյն առթիւով Վեհ. Սուլթանը բարեհաճեցաւ նաև Ակնակուռ Թիֆիխարի պատուոյ նշանը շնորհել զօր. Խայրի փաշայի։

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ.— Բեբերսպուրկ 26.— «Պիրչէվիճա Վայսէմոսթի» թերթին խմբագրապետը Պոլսոյ մէջ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պուլկարաց Եկզարքին հետ, ուր Ն. Սրբազնութիւն դատապարտեց Պուլկար խռովարարներուն վատ արարքները։

—14 Պուլկարներ եւս ձերբակալուեցան Ռուսչուքի մէջ, որոնք Պիրոնէ նաւ դրաւելով արտաքսուեցան։

—Լարիսայի մէջ, անցած շաբաթ օրը, հելլէն ռազմանաւերուն երկու Պուլկարներ ձերբակալեց։ Ատոնց վրայէն քանի՞ՀՆԻՆ ոսկի գտնուեցաւ։ Ասոնք նախ ուրացան, բայց հարցաքննիչ դատաւորին ստիպման վրայ, ըսին թէ կարգ մը գնումներ կատարելու համար հոն գացած էին և թէ իրենց մէկ քանի ընկերները Տամասի գիւղին մէջ կը սպասէին՝ անոնց հետ սահմանագլուխը անցնելու համար։

— Բրիլիձայի մէջ (Մանասթր) հիւանդական կայան մը հաստատուեցաւ։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ ԲՈՒԱՓԸ. — Կայս. կալուածներու Ա. ճարտարապետ զօր. Սրբեթ փաշա, որ Սելանիկ զրկուած էր տեղին քարտէզը լայնցնելու խնդիրը ուսումնասիրելու, Պոլիս դարձաւ։ Յայտնի է թէ Կայս. Իրատէ մը հրամայած էր Սելանիկի քարտէզը լայնցնել 12 մէթր, Կայս. Անձնական Գանձուն ծախքով։ Այս առթիւ ծախք հաշուուած է 15000 ոսկի։ Աշխատութիւնները նուազագոյի պիտի դրուին։

ԴԵՐՄԱՆ ԴԵՍՊԱՆԸ.— Նասիօնալ Զայթունկ կը հերքէ այն լուրը թէ, Պոլսոյ Գերման դեսպան Պ. Մարշալ պիտի հրաժարի մօտերս։ Ն. Վեհամեծութիւն մեկնած է արձակուրդով ինքզինքը դարմանելու համար, և մեծ յոյս կայ որ Պ. Մարշալ առողջութիւնը վերստանալուն պիտի վերստանէ իր պաշտօնը։

ՊԱՐՍԻՑ դեսպան իշխան Միրզա Ռիզա խան և Պուքրէշի Պարսից դեսպան Միրզա Իսպահիմ խան, որ այժմ Պոլիս կը գտնուի, առջի օր պատրաստ մը կատարեցին Վոսփորի մէջ։ Եմբը, Պոլսոյ քէօյ, Ա. Թարգման Յովհաննէս Խանի բնակարանը գացին, ուր իրենց ի պատիւ ճաշ մը արուեցաւ։ Պուքրէշի Պարսից դեսպանը այսօր իր պաշտօնատեղին կը մեկնի։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ.— Սօֆիայի կայս. քօմիսէր Ալի Ֆէրուհ պէյ, չորեքշաբթի օր ընդունուեցաւ վարչապետ Մ. Բէթրովի և Նախկին նախարար Մ. Նայօվէվի կողմէ։

—Սպայակոյտի հազարապետ Մուսթաֆա պէյ որ Սօֆիա հասաւ, կայս. քօմիսէրէն ընդունուեցաւ։

—Բոլոր նախարարները, բացի Մ. Կէնատիէվէն և Մանուսէվէն, Սօֆիայէն Պուրկազ դացին նատահանդիսին բացման ներկայ ըլլալու։ Բացումը վաղը պիտի կատարուի, իշխանին նախագահութեամբ։

—Վարչապետ զօր. Բէդրով և Ներքին գործոց նախարար Մ. Բէդքով ռուս թերթերու թղթակիցներուն յայտարարեր են թէ, սահմանագլուխին վրայ ամենախիստ միջոցներ ձեռք պիտի առնուին, ուսապակխամբերուն անցուդարձը իսպառ արգիլելու համար, աշակցութեամբ օսմ. իշխանութեանց։ Վարչապետը յարեր է թէ գերիշխան Կայս. կառավարութեան հետ ուղղակի բարեկամական յարաբերութիւններ պիտի հաստատեն իրենք և իրենց ու նախորդ Դուլիմներուն քաղաքականութեանց միջեւ միակ տարբերութիւնը սա պիտի ըլլայ,—Օսմ. Տէրութիւնն հետ առէրի սերտ մերձեցում մը յառաջ բերելու աշխատիլ միշտ։

ՇՈՓԵՆԱՒԱՑԻՆ ՆՈՐ ԳԻՒՂ.—Իսկէնտերունէն կը գրեն.—Քազբիս և Հալէպի առեւտրական շրջանակները մեծ գոհունակութեամբ լսեցին այն ծրագիրը որով կ'ուզուի շոգենաւային նոր գիծ մը հաստատել Ալէքսանդրիոյ Սիւրիոյ և Պաղեստինի ծովեզրին ու Իսկէնտերունա—Մէրսինի միջեւ։ Ալէքսանդրիոյ և ամբողջ Եգիպտոսի հետ ունեցած մեր արտածումն ու ներածումը, տարեկան 9,565,480 քիլոկ. ապրանքի կը հասնի, արժէք՝ 17,984 հազար 700 ֆրանք։ Այս առեւտուրէն դուրս են տարեկան 45-50,0 00ոչխարը և այծը, 15—18,000 եղն ու գոմէշը Եգիպտոսի մասնաճառներուն համար. նաև 1000—1500 ուլտաւորներն ու ճամբորդները որոնք Սիւէյի նեղուցէն կուգան։ Սիւրիոյ առեւտուրը վերոյիշեալ ճեռնարկին շնորհիւ մեծամեծ օգուտներ պիտի վայելէ։

ՕՍՄ. ՆԱԻԱՏՈՐՄԸ.—Ֆիլատէլֆիայի մէջ օսմ. կառավարութեան հաշուոյն շինուող Մեճիտիէ յածաւորակը ծովը իջուցուեր է։ Ամբողջ շինութիւնը երկու ամիսէն աւարտելով, այդ յածաւորակը ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Պոլիս։

ԱՏԱՆԱՑԻ արմատներու սասանումը 30,000 ոսկի վարձակալութեան արուեր է այս տարի, անցեալ տարիէն 8000 ոսկի աւելի, հունձքերու առատութեան պատճառով։

ՀԱԼԷՊԻ երկրագործական ու ճարտարարուեստական ցուցանդէսը Վեհ. Կայսեր Դահակալութեան տարեդարձին օրը պիտի բացուի, Օգոստոս 19ին։

ԱՆԴԻԱՆԱՆ ՀԻՒՊԱՏՈՄՆԵՐ.— Մուշի հիւպատոս անուանուեցաւ Մր. Ուզդրը ձօն Հիֆիզ, Պոլսոյ դեր-հիւպատոս՝ Մր. Եմտրիս Բիան, Տիարպէքիրի՝ Մր. Սվալօն Շիբլի, և Գոնեայի՝ Մր. Հէմմնտ Սմիթ Շիբլի։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԷՄԱՆ ՀԱՆԸՄԻ ԴՍԷՐ.—Զէ մոռցուած դեռ տարարաղդ Լէման հանրը, որ իր ամուսնէն, Հաիրը Իպրահիմէն ապանուած էր և մարդասպանը դատապարտուած էր 15 տարի տժգանակիր աշխատութեան։ Սակայն օր Հաիրը Իպրահիմ դարձեալ դատուեցաւ Եղեռնադատ տանտէրն առջեւ։ Լէման հանրմի հայրը հաղարապետ Տօքթ. Իսան պէյ, դրամական վնասները և ծախքերը կը պահանջէր. դուսարն է 162 ոսկի, որուն 52 ոսկին փատարանի, 80 ոսկին կառքի և 24 ոսկին բժիշկի ծախք եւայն։ Դատարանը խնդիրին մասին կարգ մը խորհրդակցութենէ ետք դատավարութիւնը յետաձգեց ուրիշ օրուան։

ՍԻՐՈՑ ԿՈՒՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԿՈՑՐԵՐՈՒՆ ՍԷՐԸ.— Իզմիրի մէջ երկու մուրացկաններ, երկուքն ալ կոյր, սիրահարուած էին դեռատի կնոջ մը և բնականաբար իրենց միջեւ հակառակութիւն մը կար։ Անցեալ օր Զալկրեանը պաշը անուն տեղը իրարու հանդիպեցան և սկսան կծու խօսքեր փոխանակել. ատոնց յաջորդեցին դաշոյնները և մինամարտ մը տեղի ունեցաւ՝ խարխափանքով։ Հետաքրքիրներու բազմութիւն մը անձկութեամբ կը դիտէր կոյրերուն այդ մենամարտը։ Վերջապէս կոյրերէն մէկը վիրաւոր ինկաւ և մինչդեռ հոն գտնուողները օգնութեան կը փութային, միւսը յաջողաբար փախչիլ։ Վիրաւորը թէեւ հիւանդանոց տարուեցաւ, բայց քիչ վերջը մեռաւ։

ՄԵԾ ՀՐԴԵՀ.—Տիարպէքիր, Դեկ. — Դիպուածով հրդեհ մը ծագելով 26 խանութ այրեցան և չորս խանութ ալ վար առնուեցան։ Ասոնք 30,000 դրուշ ծախքով կարելի պիտի ըլլայ վերաշինել։ Խանութներուն մէջ գտնուած ապրանքներուն արժէքը 90,000 դրուշ է. ասոնցմէ 50,000 դրուշի չափ ազատուած է։ Ամբողջ վնասը 70,000 դրուշ կ'ենթադրուի։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ.—Պրուսայէն կը գրեն մեզ թէ, Մայիս 13ին առաւօտ, ժամը կէսին ասոնները երկրաշարժի թեթեւ ցնցումներ զգացուած են տեղին մէջ, առանց ոեւէ հետեւանքի։

—Երեքշաբթի առաւօտ Բէօֆտեայի, Սէմավի, Պանտրմայի, Էրտէքի, Պալըքէսէրի, Եէնիչէհիրի, Իյնէ-Կէօլի ու Բիւրլիի մէջ ալ երկրաշարժի ցնցումներ զգացուեր են։

ՋԻՒՆ.—Տիւնաբ կը հեւադրեն թէ, անցեալ Կիրակի մեծաքանակ ձիւն տեղացած է Տիւնարի շրջակայքը, և լեռները բոլորովին ծածկուած են ձիւնի թանձր խաւով մը։

ԳՈՂԼԵՐ.—Նախընթաց գիշեր, զոզեր մտնելով Դալաթիա, Եիւքսէք Գալաբրամ, Մ. Եպասմոյի նորոյթի վաճառատունը, դրամարկղը իսորտակեցին, և մէջէն կարդ մը գոհարեղէններ գրպանեցին. գողերը նաեւ տարին 20 ոսկի արժէքով ապրանք։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀՐԴԵՀԸ

ՀՐՁԻԳՈՒԹԻՒՆ

Այս գիշեր ժամը 5 ու կէսին տանները հրդեհ ծագեցաւ Դալաթիա, Պալըգ Բազար, Խայիմի սեփական և իտալացի Ֆուրթիւնաթոյի վարձած 51 թիւ քարուկիր սօպաձիի խանութին վրայէն սենեակէն։ Հրդեհը չուսում մարեցաւ շնորհիւ հասած անմիջական օգնութեանց։ Այրեցան մինակ խանութին ու կարասիները, որոնք ապահովագրուած էին։

Գալով պատճառներուն, հրդեհին ծուխը սենեակին պէս, տեղին ասուիկանը և գիշերապահը դուռը կոտրելով վեր կ'ելլեն ու կը տեսնեն որ սենեակին մէջտեղ կոնքի մը մէջ քարիւղ կը վառէր. կը փորձեն կոնքը ապդին առնել, բայց քարիւղը անմիջապէս կը բռնկի, որով կրակ կ'առնեն սենեակին կարասիները։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾ ՄԸ

Հայ տաղանդաւոր ջութակահար մը, Անարան էֆ. Մարլեան, այս անգամ հրապարակ հանած է գեղեցիկ քայլերգ մը, ՄԱՐՇ ՎԵՐԱՆՏՍ. դաշնակի վրայ նուագելու յարմար։

Այս երկը երկրորդ գործն է երիտասարդ նուագահարին, որ արդէն ասկէց առաջ Խեռալ անուն եղանակ մըն ալ հրատարակեց, Պէրպէրեան էֆ.ի Յարելեանին առթիւ։

Մարլեան էֆ.ի նոր գործը ձօնուած է մեր սիրելի աշխատակից Թէոդիկի անունին, այն յոյսը ունենալ թէ մեծապէս պիտի գնահատուի երաժշտասէրներու կողմէ, քանի որ ամէն կերպով արժանի է գնահատութեան գեղարուեստի գործ մը, որ քիչ չատ հազուագիւտ է մեր մէջ։

Կը յորդորենք որ մեր դաշնակասէր օրիորդները իրենց նուագատետրներու հաւաքածոյին մէջ ունենալ ՄԱՐՇ ՎԵՐԱՆՏՍՆ, որ կը ծախուի 5 դրշ.ի։

Գալիս՝ Պահէֆգաբու, և Դալաթիա՝ Անեելիպ, Բերա՝ Թօմանճիկեր և Բրիսքիսկա վաճառատունները ու Սկիւտար՝ հեղինակին քով։

ՕՍՄ. ԿԱՏԱԿԵՐԳԱԿ ԶԱՒԵՇՏԱԽՈՒՄԲԸ

Առաջնորդութեամբ Զարիրատեան Միքայէլ էֆ.ի, այս գիշեր, ժամը 3էն փայլուն ներկայացում մը պիտի տայ Մագրիգիւլ, Սագը Աղամի Թատրոնին մէջ։ Ներկայացուելիք խաղերն են ԹՈՒԲԻՆԷԼԻ ԱՅՐԻՆԵՐԸ հռչակաւոր դամփռի 3 արար Ս. Պիտոնի և ԵՐԿՈՒ ՎԱԽԿՈՏՆԵՐԸ զաւեշտ 1 արար, Լաւիչէ։ Կէսօրին յատկապէս կանանց համար, չքեղ ներկայացում Մագրիգիւլի մէջ, Թաղապետական թատրոնը, և մեւեանոյն խաղերը։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

ՕՍՄ. ԲՕՆՍՈԼԻՏԷ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	—.
Ամէնէն բարձր գինը	33.19½
» վար գինը	33.13

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԲՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ Ֆր.	—.—
Երէկուան բարձր գինը	124.50
» վար »	124.

ԲՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ ԳՏՆՈՒԱԾ ՄԵԲԵՆԱԿԱՆ ՈՒԺԸ

Մարդիկ Հողագործութեան և զանազան աշխատութեանց մէջ ի վաղուց անտի, իրենց ուժին անբաւականութեանը վերահասու ըլլալով, օգնութիւն փնտռած ու այս նպատակաւ նախ սկսած են «խօսք հակցող» կենդանիները իրենց ծառայեցնել տալու։ Ձին, կովը, ջորին և մանաւանդ քմծիծաղ իշուկը՝ նախկին մարդոց աշխատութեան օգտակար ընկերներն էին, (ինչպէս նաև հիմայ ալ)։ Սակայն՝ կենդանիներուն ուժը կատարելապէս ձրի չէ մեզ համար. ուստի՝ մեր պապերը օդին հոսանքէն օգտուելու գաղափարն յղացած են։ Հա՞րկ է յիշել հոս ջաղացքն ու առագաստանաւը՝ որոնք անցեալ դարուց մէջ մեծ ծառայութիւններ մատուցած են մարդոց։ Բամին, որ աշխարհիս չորս կողմը տարածուած է, Բնութեան մէջ առաջին «մեքենական ուժ»ն է. իսկ ջուրին հոսանքը՝ երկրորդ։ Բնութեան ըմբիշներն են ասոնք և որ ձրիապէս մեր տրամադրութեան ներքև կը գտնուին. ինչո՞ւ ուրեմն չօգտուինք ասոնցմէ։ Հանքածուին ալ ուժ մը կը պարունակէ իր մէջ, բայց այդ նիւթը աշխատութեամբ ձեռք կը ձգուի։

Պէտք է ըսել որ՝ ջուրի հոսանքը աւելի արդիւնաւոր կերպով կրնայ գործածուիլ քան թէ օդինը, որովհետեւ՝ ջուրը բաղդատմամբ՝ առաւելութիւն մ'ունի որ իր «ծանրութիւնն» է՝ ու ասիկա կը պակսի օդին։ Ասկէց զատ, ջուրին հոսումը տեւողական է, մինչդեռ օդինը՝ քմահաճ ընդմիջումներու ենթակայ։ Միացեալ Նահանգներուն մէջ երկու հոսանքներն ալ կը գործածուին իբր ինքնաշարժ մեքենայ, ու նպատակ են այդ երկրին բարգաւաճմանը։ Կրնանք ըսել թէ՝ ամերիկացիներուն այժմեան սնագին հարստութիւնը—այդ ցանկալի միլիոնները—... օդին փչելով ու ջուրին հոսելովը գոյացած է մեծաւ մասամբ։։։ Այս բանիս նշանաւոր ապացոյցն է Նիակարայի ջրվէժներով արտադրած ժիր ուժին դմայլելի կերպով գործածութիւնը՝ ուրու վրայ պիտի խօսիմ քիչ մը յետոյ։ Դանք հիմայ թէ՝ ինչպէս կրնայ ջուրի մը ուժը գործածուիլ։

Բնագիտական ստոյգ օրինակ՝ ջուրը, իր «հեղուկ» վիճակին մէջ, երկու տեսակ ուժ ունի. մին իր «ծանրութեանը հաւասար» իսկ միւսը «ճնշման»։ Անշուշտ սիրելի ընթերցողը շատ պիտի զարմանայ երբ իրեն ըսեմ որ, զոր օրինակ, 10 օքսա ջուրով կրնամ ես 100 օքսայի հաւասար ուժ մը յառաջ բերել։։։ Խնդրեմ, աչքերիդ խոշոր մի՛ բանար այս ըսածիս. ահա բացատրութիւն տամ։ — Առէք երկու կոր գաւաթներ, որոնք երկայն ըլլան. բայց մին 4 սանթիմէթր լայնք (տրամագիծ) ունենայ, իսկ միւսը՝ մէկ։ Հիմայ, երկուքին մէջ ալ հաւասար կշիռով մէկ մէկ օքսա ջուր լեցնենք։ Բնական է որ՝ ջուրին բարձրութիւնը մեւնոյնը չպիտի ըլլայ երկու գաւաթներուն մէջ ալ, այլ՝ նեղ գաւաթին մէջ համեմատաբար շատ աւելի բարձր պիտի կենայ ջուրը։ Արդ, լայն գաւաթին յատակի տարածութիւնը՝ (2×2×3,1416=12,5664) 12 քառակուսի սանթիմէթր է կլոր հաշուով, իսկ նեղ գաւաթինը մէկ սանթիմէթր (0,5 × 0,5 × 3,1416 = 0,7854)։ Ըսել կ'ըլլայ որ, թէև երկու գաւաթներուն մէջ ալ հաւասար կշիռով մէկ մէկ օքսա ջուր կը գտնուի, բայց այդ մէկ օքսա ջուրը՝ նեղ գաւաթին մէջ՝ մէկ քառակուսի սանթիմէթր տարածութիւն ունեցող յատակի մը վրայ կը «ճնշէ» կոր, մինչդեռ լայն գաւաթը՝ 12 սանթիմէթր, որ ըսել է հոդ միայն կայ 33 տրամի հաւասար ճնշում մը իւրաքանչիւր քառակուսի սանթիմէթրի վրայ (400 : 12 = 33)։ Այս բանս լաւ ըմբռնել տալու համար՝ ահա տարբեր ձեւով մը բացատրեմ։ — Ամէնքս ալ գիտենք թէ, ինչ է խաղի, սեամպիլի թուղթը. համարենք որ ադոր իւրաքանչիւրը մէկ տրամ կը կշռէ։ Արդ, դեսանը 400 խաղի թուղթեր իրարու վրայ դիրենք։ Կը հարցնեմ հիմայ սիրելի ընթերցողին։

—Դեսանէն սկսելով՝ հարիւրերորդ թուղթը որչափ ծանրութիւն՝ (որ ըսել է ճնշում) կը կրէ կոր իր վրայ։

—300 թուղթերու կշիռը. այսինքն 300 տրամ, քանի որ մէկ թուղթը մէկ տրամ համարեցինք։

—Շատ լաւ։ Եւ՝ յիսունէրորդ թուղթը։

—350 տրամ. տասներորդ թուղթին ալ 390. իսկ առաջին թուղթը՝ 399 տրամ։

—Այսպէս ալ ջուրը՝ որչափ բարձր ըլլայ՝ այնչափ ալ իր «մասնակի ծանրութիւն»ները իրարու վրայ բարդուելով պարունակուած ամէնին յատակը համեմատաբար աւելի ճնշում կը բանեցնէ։ Սակայն ամենակարեւոր խնդիր մը կայ հոս. այն է որ, ջուրը կարծր մարմին մը չէ, այլ «հեղուկ» վիճակ մը ունենալուն համար առաձգական (լաստիկլի) է, և իր բոլոր մասերը իրարու վրայ կը «սահին»՝ որով՝ իր մէջ բանեցուցած ճնշումը «չորս կողմ կը հաղորդուի»։ Հետեւաբար, եթէ վերոյիշեալ նեղ գաւաթին «միայն յատակը» մեծցընենք՝ 2, 3, 4, 5 ևն. քառակուսի սանթիմէթր տարածութիւն մը տանք ատոր, այն ատեն ջուրն ալ այդ յատակին վրայ համեմատաբար 2, 3, 4, 5 ևն. օքսայի հաւասար ճնշում մը պիտի բանեցնէ թէև, գաւաթին մէջ միայն մէկ օքսա ջուր կայ։ (Անշուշտ տուած բացատրութիւններս՝ Science hydrauliqueի հմուտ անձերուն համար չէ երբեք։)

Երեւակայեցէք ուրեմն հիմա թէ՝ ինչ ահաւոր զօրութիւն մը յառաջ կը բերուն Նիակարայի ջրվէժներն ուր ջուրը 50—60 մէթր բարձրութենէ մը վար կ'իյնայ գահավէժին մէջ։։։ Հոդ, ելերքները, գործարաններ հաստատուած են ուր գետին ջուրը—իր բարձրութենէն—կուգայ լայն խողովակներու միջոցաւ, որոնք կը վերջանան սրածայր խողովակներով. այս վերջիններուն ծայրէն ջուրը ուժգնապէս դուրս կը պօռթկայ ու կ'երթայ ճնշել իր մօտ գտնուած անիւը որ կը դառնայ այս զօրաւոր ճնշումին հետեւանօք։ Այդ անիւը կը բաղկանայ (ըստ մեծութեանը) 15, 20, 30 չառաւիղներէ, որոնց ծայրերը՝ լայն ու կոր մետաղէ տախտակներ հաստատուած են (և կամ թէ փոքր ինչ խոր ու լայն ամաններ) որոնց վրայ յաջորդաբար ճնչելով պոռթկացող ջուրը անիւը կը դարձնէ, (ինչպէս ջրային ջաղացք մը)։ «Թիւրպին» կոչուած ուրիշ տեսակ անիւ մ'ալ կայ զոր կը գործածեն այս նպատակին, բայց ատիկա ձեւով կը տարբերի միայն. սկզբունքը «միեւնոյն» է. ջուրը պէտք է որ ճնչէ տարածութեան մը վրայ։ Ահա ուրեմն ձրի «ինքնաշարժ մեքենայ» մը (ինչ աղուոր բան) որ իր կարգին ելեւքտրականութիւն արտադրող գործիքներ կը դարձնէ ու այս ելեւքտրական զօրութիւնն ալ կ'երթայ—երկաթէ թելերու միջոցաւ—գործարաններուն «ելեւքտրաշարժ» մեքենաները դարձնելու. բայց այդ ելեւքտրականութիւնը այսչափով չի գոհանար միայն, այլ նաև՝ քաղաքը կը լուսաւորէ, անոր հանրակառքերը կը քաշեցնէ և ատոնցմէ ալ կը տաքցնէ ելեւքտրական մանուաւոր կրակարաններու միջոցաւ։ Նիակարայի ջրվէժներուն վերոյիշեալ արտադրած ձրի ուժին չահեկանութեանը վրայ պարզ գաղափար մը տալու համար, ահա հոս կը յիշեմ ի մէջ այլոց, դմայլելի արդիւնք մը։ Եւրոպայէն Պըֆալօ կը ղրկուին պղինձի զուտ մետաղները, ուր գործարաններու մէջ, պէտք եղած կերպով մաքրել ու պատրաստել յետոյ նորէն Եւրոպա կը վերադարձուին և հոն կը ծախսուին...Եւրոպական գործարաններու մէջ պատրաստուած նմանօրինակ պղինձներէն շատ աւելի ժան գնով։։ (Մարդուն բերնին ջուրերը կը վազէ այս տեսակ պէտհեալա ուժի մը համար։։)

Պէտք է ըսել թէ՝ միմիայն Ամերիկայի մէջ չէ որ ջուրին հոսանքը—եւ կամ թէ աւելի լաւ է ըսել, «ջուրին բարձրէն անկման ճնշումը»— կը գործածեն իբրեւ ձրի ուժ, այլ նաև Եւրոպայի մէջ ալ, թէև քիչ ատենէ ի վեր։ Պօլսոյ վաճառականները պարմանօք կը տեսնեն որ, ժամանակէ մը ի վեր Իտալական ապրանքներէն մի քանիները—ինչպէս բամպակեղէն, մետաքս ևն.— անգղիական և դաղիական նմանօրինակ ապրանքներու հետ շատ յաջողութեամբ կը մրցին մեր հրապարակին վրայ։ Ինչ է ասոր պատճառը։ Հաւասիկ։ Միլանոյ քաղաքին մօտ Վիցցօլա գիւղին շրջակայքները՝ ահագին գործարան մը հաստատեցին Իտալցիք, (9 միլիոն ֆր. ծախսելով), և որուն մէջ թէպէն դեռին «Ջուրի անկում»ը կը գործածեն, (24-28 մէթր բարձրութեամբ), Նիակարայի ջրվէժներու նման. ու ասիկա կ'արտադրէ 23000 ձիու զօրութիւն։ Ասկից յառաջ եկած ելեւքտրական զօրութիւնը կ'երթայ երկաթէ թելերու միջոցաւ—դէպի հեռուն, շրջակայ քաղաքները (Միլանօ, Վառէզզ, Թուռնավէնթօ, Կալլառատէ, Բառապիակօ ևն.) 60 ֆապրիքաներու մէջ «ելեւքտրաշարժ» մեքենաներ դարձընել՝ ուր նախապէս «չոգեշարժ» մեքենաներ կը գործածուէին՝ որոնց համար տարեկան 2 ուկէս միլիոն ֆրանքի արժողութեամբ անգլիական հանքածուխ կը ծախսէր։ Ինչպէս չի մրցին հիմայ մարդիկները այս կարեւոր խնայողական առաւելութիւնով։ Այս հաստատութեան շնորհիւ՝ այժմ Լոմբարտիայի նահանգը բարգաւաճելու վրայ է։ Նմանօրինակ հաստատութիւններէն հոս չկայ։ հետեւեալները։ Ֆրանսայի մէջ Ժոնտա քաղաքինը՝ ուր ջուրի անկումը 10-12 մէթր բարձրութենէն տեղի կ'ունենայ. արտադրած մեքենական զօրութիւնն է՝ 18000 ձի։ Իտալիոյ մէջ՝ Բասէտոնա. ջուրի բարձ. 24-28 մէթր. ուժ՝ 15000 ձի։ Իտալիոյ մէջ կայ նաև Մոնպէլլիոնը. ջուրի բարձ. 30 մէթր. ուժ՝ 7500 ձի։ Զուիցերիոյ մէջ՝ Ռէնգիէլտրն. ջուրի բարձ. 3-5 մէթր. ուժ՝ 15000 ձի։ Զուիցերիոյ մէջ կայ նաև՝ բաւական տարիներէ ի վեր՝ Շաֆֆիուզ քաղաքինը՝ Ռէնիոս գետին վրայ ևն.։ Զուրի անկումները կը վերնտան Շուէյտ-Նորվէկիոյ մէջ, որոնք դէպի բազմաթիւ «Ֆիժօռ»ները (ծոց) կը թափին. և որովհետեւ հողը զանազան հանքեր կը պարունակէ հոն, երկրին ապագայ բարգաւաճումը յուսալից հանգամանք մը ունի։ Աւստրիոյ Թիռոլ և Սթիրի նահանգներուն մէջ ալ կարեւոր ջուրի անկումներ կան որոնք տարակոյս չկայ թէ գործածուելու պիտի սկսին։ Զի մոռնանք նաև Իռլանտայի մէջ եղածները։

Առածը կ'ըսէ որ, «ձրի քացախը մեղրէն ալ անուշ է»։ Զրվէժներն ալ ուրեմն համ տուին գործարատէրերու բերնին. և ինչ աղուոր համ։ Ուստի Եւրոպացի երկրաչափ-մեքենագէտներու մասդրութիւնն է այժմ՝ կարեւոր շրջվէժները զատելով, հող «զօրութեան կեդրոններ» հաստատել ուրկէ «ուժը» չորս կողմ—դէպի 2-300 քիլօմէթր հեռաւորութեամբ շրջանակի մը մէջ—բաշխուի գործարաններուն։ Ահա ըսքանչելի գաղափար մը որուն արդիւնքը պիտի ըլլայ—20 տարի ետքը— չատ մը տեսակ ապրանքներու, (բուրդեղէն, մետաքսեղէն ևն.) հարիւրին 10-15 նուազ գնով ձեռք բերուիլը։ (Այս ժամանութեան յաջողութիւն կը մաղթեմ. բայց միթէ այն ատեն «ընդհանուրին անհասական հարստութիւնը» պիտի աճեցնայ։ Ահա մնտեսագիտական նորը կէտ մը զոր ուրիշ առթիւ կը թողում ուսումնասիրել։)

ՊԱՒՂՈՍ

ԳԱԻԱՌԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Դեպ ի լեռներն ու այգեստան.—Հունձքերը.—Տաքերն ու հիւանդութիւնները.—Թիւրեկի պէտքը.—Տօթ. Արքին էֆ. Բիւրքեան.—Ուսուցչական ակումբը. Ալիքասանամի պէտքը.—Թաղապետական ընտրութիւնները։

ԵԴԵՍԻԱ, 1 Մայիս 1903

Գարուն է. կեանքին անսպառ ու յաւիտենական պերճանակ վերաղարթնումի եղանակն է։ Տուներու ցած ու մթին կամարներն ալ նեղ կուգան մարդուս, ու խանդոտ խոյանքով մը ամէն ոք դուրս կը նետէ ինքզինքը, դէպ ի դաշտին զմրուխտափայլ կանաչութիւնները, դէպ ի մարդին ցօղաթափուր մարմանդները, որոնց վրայ հեշտօրէն ընկողմանած, կեանքոտ ուժգնութեամբ մը կը ծծէ անոնց բոյրերն հոգեւորաբար։ Մեղմասոյզ սօսափիւնները, ձայներ կը բարձրանան օդին մէջ, ամէն կողմէ, ձայներ՝ որոնք, անոր-դ մրմունջներով, ընդհանուր զարթօնքի մը ալեւլուեան կ'օրհներգեն։

Ու ճամբաները՝ որոնք դէպ ի լեռ կը տանին, ու ծառազարդ ուղիներն՝ որոնք դէպ ի այգիներու դալար թաւուտքը կ'երկարին, լեցուած են մարդիներու խումբերով՝ որոնք յամենդի արտօրանքով մը, կ'երթան թաղուիլ, ատենուան մը համար, բնութեան կենսապարգեւ ծոցին մէջ։ Ու լեռները, որոնք, երկնամերձիկ ու հսկայ, ահագնանգ ցցուած քով մը դէպ ի անհունին խորերը կը մերձենն իրենց ամպածրար գագաթը, մեզ սիրցնել կուտան երկինքին փառաւորութիւնը, վե՛ր, դէպ ի անսահման անհունութիւնները բարձրացնելով մեր հոգին, ու հրայրքոտ թռիչ մը տալով մեր սրտին գալ զգացումներուն։

Եւ այդիները, որոնց մէջ որթատունկերն արդէն կանանչատրած են, ամէն տեղ թաւուքի խորքեր ստեղծելով, մարդկային հոյլեր լեցուած են, որոնք քաղքին ժխորէն հեռացած, մեկուսացած, անդորրութեան հեշտանքը կը վայելեն։ Այդիները մեզ սիրցնել կուտան երկինքին ուր կ'ապրինք, հողն՝ որ կեանքին անսպառ հայթթիչն ու լրացուցիչն է։

Ու երկինքին ու երկրին այս կրկնակի հոգեզմայլիկ չքեղութիւնները, ապրելու հրայրքոտ աւիւնը կը ներարկեն մեր հոգիին մէջ, սիրցնել կուտան մեզ կեանքը՝ միշտ նոր ու արփաւէտ, միշտ կենսունակ, ու յաւէտ մեծվայելուչ։

* * * Գիւղացիին ու քաղաքացիին սիրտերը հաւասար հրճուանքով կը բաբախին սրտերու առատ արդիւնաւորութեան ի տես, ու գոհունակութեան նո՛յն ուժգնութեամբ կը ճառագայթեն իրենց դէմքը բնութեան պարգեւներուն հանդէպ, պակուած տեսնելով իրենց ջանքերն ու տքնութիւնները։ Այս տարի, մարախին աւերիչ կլանիներուն միայն քանի մը գիւղեր զոհ դացած են, բարեբաղդօրէն։ հունձքին ամենամեծ մասը ժամանակին կարելի եղած է ազատել։ Հետեւաբար առատութեան տարի մըն է աս, բաղդատմամբ նախորդ տարիներուն։

* * * Այլ մինչ տաքերն հեղհեղ կը սառուկանան, մինչեւ հեղձուցիչ ըլլալու աստիճան, ամբան յատուկ հիւանդութիւններ ալ սկսած են ծայր տալ մէկ կողմէ, որոնք բարեբաղդաբար մահացու հանգամանք մը չունին։ Տղայոց արիւնը քամող կապուտ հաղը տակաւին վերջ չգտած, ջերմի ու ժամտատենդի համաճարակ մը սկսած է տարածուիլ քաղաքիս մանաւա՛նդ չքաւոր դասակարդին մէջ, որ առողջապահական կանոններու համաձայն ապրելու ո՛չ միջոցներն ունի, ո՛չ ալ դիտակցութիւնը։ Թողովրդեան սորին խաւերուն մէջ չափէն աւելի տարածուած հիւանդութիւններէն մէկն ալ աչքի ցաւն է, որուն գլխաւոր պատճառը՝ բնակչաց՝ փողոցներն ու նոյն իսկ տուներու ներսը մաքրելու անփութութիւնն է։ Ճամբան, թեթեւ հովի մը առնն, օդին մէջ ամպանման բարձրացող փոշին՝ անկարելի կը դարձնէ երթեւեկը, փոշի մը՝ որուն մէջ հաւանօրէն բոլոր ծանօթ ու թերեւս անծանօթ ալ միքրոսներու հոյլեր կը վխտան։ Եւ ինչ բանի կրնանք վերագրել նաև թոքախտի ներկայութիւնը այսպիսի քաղքի մը մէջ՝ զոր բնութիւնը շռայլօրէն օժտած է կենսապարդեւ շնորհներով։ Մ'ըքան բաղձալի ու օդտակար պիտի ըլլար ատեն ատեն եկեղեցիի բեմէն կամ լաբրանիներու մէջ ժողովրդին խօսիլ առողջաբանութեան տարրական սկզբունքներուն վրայ, ու ասիկա ընելու համար պէտք չկայ ո՛չ այնքան դիտական խոր հմտութեան, որքան քիչ մը բարեկամեցողութեան։

* * * Քաղքիս գերմանական հիւանդանոցը, որ տեղւոյս չքաւորներուն համար փոքր ի շատէ նախախնամական դեր մը կը կատարէր, այս օրերս հարկադրուած է անգործութեան մէջ մնալ մենամարտը իր միակ բժիշկին, Տօքթ. Բրիլոթի, որ, իր կնոջ անբուժելի հիւանդութեանը պատճառաւ, առջի օր մեկնեցաւ քաղքէս, Զուիցերիա երթալու համար։ Փափաքելի էր որ իր յաջորդը, որուն համար գրուած է Ամենթաց, կարելի եղածին չափ շուտ գար, քանի որ տարւոյն այս եղանակին մէջ, իրենց ներկայութեան ու գործունէութեան աւելի պէտք ունի ժողովրդեան կարօտ դասակարգը։

* * * Դարձեալ, յանուն կարօտեալներու, երախտագիտական պարտականութիւն մը է, քանի որ առիթը ներկայացաւ, շնորհակալութիւն յայտնելու տեղւոյս զինուորական բժիշկ Արթին էֆ. Բիւրքճեանի, որ առանց խորհրդնելու աղքատին ու հարուստին մէջ, միմիայն իր բնածին գթասրտութեան հետեւանքով ու օգտակար ըլլալու փափաքէն մղուած, իրեն դիմող բազմաթիւ հիւանդները կը դարմանէ, առանց որ և է վարձքի ակնկալութեան։ 70000 բնակիչ ունեցող քաղքի մը մէջ, մանաւանդ տալուն այս եղանակին, երբ մէկէ աւելի բժիշկներու գոյութիւնը անհրաժեշտ կը դառնայ, Արթին էֆէնտիի ժրաջան ու օգտաշատ գործունէութիւնը, իրաւամբ ամէն գովեստի ու շնորհակալութեան արժանի է։

* * * Աղքատներուն օգնելու այն ջանքերուն մէջ, որոնք կամ անհատական են և կամ օտարներէ կը ըղխին, կը խորհիմ թէ աղքատախնամի մը գոյութիւնը որքան տեւական օգտակարութիւններ պիտի ունենար։ Իրաւ Տնտեսական Խորհուրդին կողմէ տարաբարներու առեն դրամական ու պարէնի համեստ բաշխումներ տեղի կ'ունենան, սակայն այսքանը կը բաւէ միթէ, չէ՞նք կրնար միթէ աւելին ընել, կարելի չէ՞ անպատ մարմնոյ մը յանձնել բաբերարելու այս գործը, որ ատեն աւելի լայն սահմանի մը մէջ պիտի կատարուի նպաստելու գործը։

* * * Ոչ նուազ գովելի նախաձեռնութիւն մըն է նաև Միս Շաթբզի հաստատած ուսուցչական ակումբը, որու անդամները ամիսը անգամ մը մէկ տեղուելով, ուսուցչական ու դպրոցական բարեւաւութեան ու զարգացման միջոցներ կը խորհին։ Շնչուած նիւթի մը վրայ բանախօսութիւն մը վերջ, կարծիքներու փոխանակութիւն մը տեղի կ'ունենայ ներկաներուն միջեւ։ Կրթական տարբեր գաղափարներու այդ պարզումը անշուշտ իր օգուտի բաժինը կը բերէ կրթական յառաջացման այն խլրտումներուն, որոնք ժամանակ մը ի վեր կը նշմարուին տեղւոյս կրթասէր շրջանակներուն մէջ։

* * * Քաղքիս թաղապետական ու խարէի ընտրութիւնները վերջացան, ընտրող քրիստոնեայ անդամներն են, Իսարէի Ժողովոյ համար Նշան էֆ. Միքայէլ էֆէնտի, Պէյէտիէի համար՝ Արսլան էֆէնտի։ Ու նախադատ ատենի համար Կարապետ էֆ. Էմիրզէեան։ Ասոնցմով կ'ամբողջանայ քրիստոնեայ անդամներու թիւը։

ՎԱՂԱՐՇ

ՏՕՔԹՈՐ ՃԷԼԱԼԵԱՆ
ՀԱՆՐԱԾԱՆՕՐ ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ԳԱՂՂԻԱԿԱՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ԾՆՆԴԱՄԻՋԱՑԻՆ ԱԽՏԵՐՈՒՆ

ԲԵՐԱ, Մեծ Փողոցի ուղղութեան վրայ Միսք փողոց թիւ 4, ԱՄԷՆ ՕՐ։

ԿՐԹ, ԿՐԿԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁՆԵՐ Ի ԿԵՍԱՐԻԱ

Կեսարացին իր դործնականութեան և ձեւուներեցութեան այն ոգին՝ որմով կը յատկանիշուի ինք առեւտրական ասպարէզին մէջ, ցոյց տուած է նաև հանդէպ կրթական գործին։ Իր վարժարանները, աւելի քան տասնեակ տարիներ, որքան կրնամ վկայել, բոլորած են, յառաջդիմական խաղաղիկ շրջաններ։ Թաղականի և հոգաբարձութեան մնամէջ խնդիրներ և վէճեր գրեթէ բնաւ չեն խանգարած անոնց թէ ըստ նիւթականին և թէ ըստ բարոյականին բարւոք մատակարարութիւնը, բաղդատմամբ ուրիշ գաւառական քաղաքներու։

Կեսարիա, իբրեւ հաշիւի քաղաք, ինչպէս սովոր է ըսել հոս, նշմարած է դպրոցներու կեդրոնացման դրութեան մէջ անվիճելի առաւելութիւններ, մանաւանդ պիտոեէի տեսակէտով. առ այդ փորձեր իսկ ըրած է անցեալին մէջ, որոնք սակայն առ ժամանակեայ յաջողութիւն միայն ունեցած են։

Անցեալ տարի Մարտի վերջերը, մտքերու մէջ վերստին ծնած էր վարժարաններու կեդրոնացման գաղափարը, և քիչ վերջ շնորհիւ խոհական և հաստատ ջանքերուն կրթութեան գործին հոգածութիւնը ստանձնող պաշտօնէութեան՝ որուն կը նուիրուէր նաև Ս. Առաջնորդին թանկագին օժանդակութիւնը, գաղափարը արդէն իրականութիւն դուած էր։

Սեպտեմբերին վարժարաններու միութիւնը, պաշտօնեաներու միջեւ ծագած անհամաձայնութեանց պատճառաւ գոյութեան պայքարի տաղնապ մը անցընելէ ետք, շարունակուեցաւ աւելի հաստատուն հիմերու վրայ և նոր ուղղութեամբ։ Երեք երկուս նախակրթարաններու և մէկ մանչերու ուսումնարանին մէջ, խստելավարժութեան, շարադասութեան, ձեւագրի և ձեւագիտութեան, տոմարակալութեան, վաճառականական թղթակցութեան, առեւտրական թուաբանութեան և աշխարհագրութեան, մնտեսագիտութեան և այլնի նման կարեւոր առարկաներ ծրագրին վրայ իրենց արժանաւորագոյն տեղը կը դրաւեն, որոնց ըստ պատշաճի առանդմանը և վարժարանական ուրիշ բարեկարգութեանց մասին ջանադիր կը թուի ըլլալ արդի հոգաբարձութիւնը, որու մէջ պաշտօնին դիտակ և գործօն անդամներ չեն պակսիր։ Եւ այսօր միտմեայ տարեդարձն է որ կը տօնենք վարժարաններու միացումին։

* * *

Մայիսի առաջին օրը նոյնպէս Կեսարիոյ Ս. Կարապետի վանքին մէջ շքեղապէս կատարուեցաւ տասներեքին գիշերօթիկ վարժարանին հաստատութեան։

Տ. Տրդատ եպսկ. Պալեան, իր ընէ օժտուած գործնական տրամադրութիւններով, որու զարգացումին աւելի ևս նպաստած են առաջնորդութենէն առաջ վարած պաշտօնները, իբրեւ կրթասէր եկեղեցական, իր ի Կեսարիա պաշտօնավարութեան առաջին տարիներն հաստատած է Ս. Կարապետի գիշերօթիկ վարժարանը որ մի միմիայն Ն. Սրբազնութեան կորովի կամքին շնորհիւ տասն ու հինգ տարիներ անընդհատ բեղմնաւոր շրջաններ բոլորած է։ Բարոյական և նիւթական դժուարութիւնները, որոնք գրեթէ միշտ անպաժան են այդպիսի բարձր հաստատութեան մը շրջանակին, աւելի ոգեւորած են Ս. Առաջնորդը՝ թերին լրացնելու իր սիրական վարժարանին։ Մասնաւոր շէնքի մը պակսան է որ կը լրացնէ այս անգամ Ն. Սրբազնութիւնը մտքի և սրտի ամենամեծ զոհաբերութեամբ։

Վանքին կիցը՝ բլրի մը վրայ, սքանչելի դիրքով, առողջապահական պայմաններու ամենայնիւ համաձայն, հոյակապ բազմաման շէնք մըն է նորակառոյց վարժարանը, ուսումնասրահով, ննջասենեակներով, մատենադարանով, դասարաններով, ուսուցչաց սենեակներով։

Սրբավայրի մը քովը, Սրբազանի մը յոգնաջան վաստակներու միմիայն արդիւնք, սոյն վարժարանը որ Դոլէֆի ծրագրով իր սաներուն կուտայ բարձրագոյն լուրջ կրթութիւն մը, տոմային ըլլալու առաւելութիւնն ալ ունեցող, որ սահմանուած է Կեսարիոյ և շրջակայից լուսոյ վառարան, Մանասարեանը թերեւս, ըլլալու, ոմանս մը վերջապէս մեր բազմաթիւ, այլ, հաղուագիւտ բացառութեամբ, գրեթէ ամայի ամուլ վանքերուն մէջ, արժանի չէ՞ անկեղծ համակրանքի և գնահատումի։

ԴԱՐԵԳԻՆ Մ. ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ

Կեսարիա, 1903 Մայիս 9

ՕԴՆԱԿԱՆ-ԴԵՂԱԳՈՐԾ

Երիտասարդ մը, որ տեղեակ է դեղագործութեան՝ արհեստը կատարելագործելու համար կը փափաքի ծառայել դեղարանի մը մէջ գոհացուցիչ պայմանաւ։ Դիմել խմբագրատուն։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ. ԿԵՍԱՐԻՈՅ ՄԷՋ

ԿԵՍԱՐԻԱ, 9 Մայիս 1903

Քաղաքիս մէջ ցարդ տեղի ունեցած անձնասպանութիւնները, որոնք յոյժ սակաւաթիւ են, Ղղային հիւանդութեանց, արբեցողութեան և այլն պատճառներով գործուած են։

Սակայն այսօրուան դէպքը ցաւալի ըլլալէ աւելի եպերելի է, կատարուած գիտակցութիւնով, կանխամտածութեամբ գործուած է և ոչ մէկ արդարացուցիչ պատճառ ունի։

Լեւոն էֆ. Դալիճաքեան, ծանօթ ընտանիքի զաւակ, Մանուկեանները աղջիկ առած, հրապարակին վրայ ճանչցուած էր զորձի-մարդու ճարպիկութիւնով, ինչ որ իր թէ՝ Իզմիրի և թէ այստեղի ձախորդութիւններուն միակ պատճառ կը նկատուի։

Կեսարիոյ մէջ, իբրեւ վաճառականական représentable միակ երիտասարդն էր, աշխոյժ, կայտառ, բարեկիրթ և օժտուած շատ մը բարեմասնութիւններով, որոնք արտաքին և կիսեւեն եղեր։ Ներքին մարդը սակայն, ինչպէս իր աղէտալի վերջը կը ցուցնէ, ապրելու քաջութիւնը չունեցող, իր ընտանիքին, երկու մանտրտիկ զաւակներուն պատիւը աղարտելու չափ անխիղճ մըն է եղեր։

Գնալի օր է ընտանիքով զոքանչին տունն էր։ Իրիկունը դիր դրելու պահուակով իրենց տունը կուգայ և դիշերը կ'անցընէ գրելով և հաշուելով։։։ Առտուանց, ժամը 11ին, մայրը նախաճաշին պատրաստ ըլլալը կ'ինդրէ, և խսկոյն ատրճանակի մը պարթումը կը լսէ, ու սանդուխներէն վեր Լեւոնի սենեակը կը դիմէ. դուռը կղպուած էր. սարսափով դուրէն պատճառը կը հարցնէ, որուն պատասխանեցաթիւնով կը պատասխանէ զաւակը.— «Բան մը չէ, ես ինքզինքս մեռցուցի» քաջարի մայրը դուռը կը խորտակէ և Լեւոնը անշունչ փռուած կը գտնէ գետնին վրայ։ Ափերուն մէջ ուժգին սղմած վեցարուածանը կ'առնէ, և դրացիներուն իմաց կուտայ։

Անձնասպանը զէնքը դեռնուած էր աջ ականջին մէջ, ու պարպած կապարը՝ ուղեղէն անցած էր մինչեւ միւս ականջը, առանց դուրս ելնելու։ Դիրի կաղմամբ գտնուած է քովը, սակայն ձգած թուղթը, ինչ որ հաստակագրած է, իրենցներուն կողմէն վերցուած ըլլալ է, հանրային դատաստանը դեռ չի կած։ Այդ պատճառով անձնասպանութեան բուն շարժառիթը թէև կ'անդիտացուի, սակայն երեւոյթները, պարագաները ամենէն աւելի ճշմարտանման են, որոնց վրայ հիմնուելով ողջամիտ կեսարացին իր վճիռները կ'արձակէ։

Անձնասպանը գուարճասէր էր. անձնասպանը ճամբորդած էր և երեւակայական կանանքի սիրահար. անձնասպանը՝ Աֆիոն կը գործածէր պահ մը, ձոխութեան երեւակայութեան գլխակներուն մէջ ապրելու տենչանքով. անձնասպանը՝ վերջապէս կրօնական հաստատութիւններու կարեւորութիւն ընծայողներէն չէր։։։, այսու հանդերձ, այս մեր նոր հովեր առնող անձնասպանը ներողամիտ կրօնականութիւնը չզրկեց բոլորովին կրօնքի վերջին մխիթարութենէն, և մեռած օրն իսկ, երկու քահանայի առաջնորդեցին գերեզմանատուն։։։

ՀՄԱՅԵՍԱԿ ՈՒՂՈՒՐԼԵԱՆ

ՄԵՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

ՍՄԲԱՏ ԷՖ. ՔԻՍԷՃԵԱՆ. (Իզմիր.—Հաճեցէք փութացնել մեր հարցերը բազմաթիւ նամակներ ստացանք Իզմիրէ, որոնք կ'ըսեն թէ վճարած են իրենց բաժնեգիրները և մենք արձանագրութիւնները ճշտելու համար մեր գրկելիք հաշիւներուն պէտք ունինք։ Ցանցնարարուած Լ. Ս. վաճառականը չվճարեց Վարեէմէլեանի դրամը, ասանկ դանձում չի գար մեր գրծին, Մանտափոսթով զրկեցէք գրամները, չուտով զրկեցէք։

ԿԵՍԱՐԻԱ, ՄԵԾ. ԴՈՐԾԱԿԱԼ. Ց. Սալանեան էֆ.ի մէկ տարեկան բաժնեգիրը (516—816) թիւ գանձուած։

ՊՐՈՒՍԱ. Մեծ. Մաղուտ էֆ. Սամալեան.—Հաճեցէք ծանուցանել հասցեներդ Ընկ.եան, Տ. Վանի Հօր, և Օր, Ե. Ա.ի թէ, մեր ընկերակիրներն են, զոր զրկած ենք ձեզ ուրիշ տեսակ ընկալագիր չունին։ Ստացանք Նուպար էֆ. Տ. Ա.հարոնեանի բաժանորդագրութիւն ի հաշիւ՝ 60 զրշ։ Նորհակալութիւն ձեր աշխատութեանց կը յուսանք թէ հետզհետէ աւելի արդիւնաւոր կ'ըլլան անոնք։

ԷՄԿԻՆԷՖԷՐԻ «Մանդումէ»ի գրասենեակը ստանձնած է Մեծ. Բենիամին էֆ. Քէօրհանեանը, որուն պէտք է դիմել բաժանորդագրութեան համար։

Տէր եւ Տնօրէն
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԴԱՇՄԷՐԵԱՆ